

SVE JE U REDU

JASMINKA PETROVIĆ

TREĆE
IZDANJE

Kreativni centar

Jasminka Petrović

Sve je u redu

Kreativni centar

Vama koji tragate za slobodom

1. DEO

TO ME BOLI, TO ME MNOGO BOLI

TEODORA, SEDAMNAEST GODINA

Nisam te zaključala. Ne volim da te zaključavam kada izlazim iz kuće. Stvari se zaključavaju, a ne ljudi. Spavala si. Sišla sam u prodavnicu po šampon. Mislila sam – brzo ću. Prodavnica je na ćošku. Naletela sam, međutim, na Ljubicu. Pričala je kako se Lana ošišala do glave. Mnogo je pričala. Klimala sam glavom i stiskala novčanik. Kad joj je zazvonio mobilni, dala mi je rukom znak da sačekam. Nisam je poslušala. Neko drugi je slušao o Lani. Samo sam se okrenula i otišla. Bez pozdrava. U prodavnici je bila gužva. Kod te kasirke je uvek gužva. Trebalo je da pitam da me puste preko reda. Ali nisam. U liftu mi se stegao želudac. Loše misli. Vrlo loše misli. Udarala sam šamponom o butinu. Mnogo sam se zadržala. Kasirka je uzela kesu. Nije mogla da je otvori. Najlon joj je klizio između prstiju. Kesa se zalepila. Zgrabila sam šampon i izletela iz radnje. Kasirka je vikala: *Komšinice, kusur! Kusur ste zaboravili!* Trčala sam, nisam se okretala. Lift je išao sporije nego ikada ranije. Misli su mi bile loše. Udarala sam šamponom o butinu. Vrlo loše misli. Kada sam videla otvorena vrata od stana, znala sam... Tačno sam znala...

Trebalo je da pitam da me puste preko reda. Ali nisam. Čutala sam i čekala. Kad sam ušla u sobu i videla prazan

krevet, znala sam... Znala sam da si izašla na ulicu. Ipak sam prvo pretražila celu kuću. Sve sobe, kupatilo, terasu, čak sam gledala ispod kreveta. *Uja, gde si? Uja, ma gde si se sakrila?* Nekada si ti tražila mene. Sećam se, najviše sam volela da se sakrijem iza fotelje u spavaćoj sobi. Danas ja tražim tebe. Tražim te po celoj kući. Čak i fioke otvaram...

Najgore mi je što si izašla u spavaćici. Pada mrak, sve je hladnije. Trčim kao luda. Zagledam parkirana kola. Utrčavam u haustore. Tražim. Sada već zaustavljam prolaznike. Pitam da li su te videli. Odmahuju glavom, čudno me gledaju. Sada me ništa nije blam. Sada me baš briga za to šta će ljudi misliti o meni. Sada bih mogla Ljubici da saspem u lice: *Stop! Prekini! Baš me briga što se Lana ošišala do glave!*

Pretrčavam ulicu. Ulazim u kafić. Možda si bila žedna. Možda si sela da se odmoriš. *Prvi simptomi koji se pojavljuju obično su zaboravnost i blaga konfuzija.* Kada nisi mogla da se setiš kako se pravi koh, ja sam plakala, kada si zaboravila moje ime, ti si plakala.

Utrčavam u prodavnicu. Ovde smo bile prošle nedelje. Izabrale smo šešir. Prodavačica je rekla: *Skup je.* Ja sam joj odbrusila: *Onda molim dva. Jedan ćemo staviti, drugi poneti.* Ti voliš šešire i lepo ti stoje. Mama stalno šalje pare. Dobro je plaćaju u Centru za migrante. Nije ni čudo kada govori pet jezika. Zove nas da idemo kod nje. Mene hoće da upiše na fakultet, a tebe da smesti u dom za stara i

bolesna lica. Kaže da se u Norveškoj poštuju ljudska prava, da država brine o svom narodu, da imaju odlično obrazovanje i zdravstvenu zaštitu. Priznajem, ima trenutaka kada me toliko izbezumiš da mi dođe da te izbacim kroz prozor s krevetom. Dovedeš me do ludila i tada pomišljam da te pošaljem kod mame prvim avionom, ali čim me prođe bes, znam da je i meni i tebi najbolje u našoj kući. Šta bi nas dve radile u Oslu? Ali realno. Ja bih nekako i naučila taj norveški, a ti...? Kako bi tražila da te očešljaju, namirišu, stave ruž na usne? Kako? Uostalom, ti si navikla na svoj jastuk, prekrivač i krevet. *Stresne situacije, poput gubitka drage osobe ili čak selidbe, mogu da ubrzaju razvoj Alchajmerove bolesti.*

Stavila si šešir i izašla na ulicu. Samo što si zaboravila da se obuješ. Pa dobro, ništa strašno, i to se dešava. *Uzroci nastajanja ove bolesti nisu dovoljno poznati.* Utrčavam u prodavnicu. Nervozno lupam na vrata kabine. Proviruje zbunjena žena u brusu. Znači nisi tu. Tražim dalje. Gledam, zagledam, izlazim, trčim, ulazim... Tražim dalje. Nisi ni tu. Ni tu... A možda si ušla u banku? Da nisi otišla iza šaltera? Službenik me hvata za nadlakticu. Guram ga. Stiže radnik obezbeđenja. Nešto mi govori. Nemam vremena da se preganjam s njim. Izlazim na ulicu. Trčim. Tražim dalje. Otišla si u poslastičarnicu! Kako se toga odmah nisam setila?! Ti voliš kesten-pire sa šlagom. Verovatno sediš za stolom i čekaš me. Imaš šešir. Kao prošle nedelje. Donosim pun poslužavnik. Sedimo, jedemo i pijemo. I onda ti odjednom gurneš čašu. Limunada se prolije po stolu, mojim farmerkama i patikama, po tvojoj haljini i

tašni. Brzo izlazimo, ti si ljuta, višeš, skidaš šešir, bacaš ga na pod. *Bolest često dovodi do izražene uznemirenosti i teških promena ličnosti kod osobe.* Izlazim iz poslastičarnice. Nema te ni tu. Gde dalje da te tražim? Da krenem levo ili desno?

Nekada ja nisam znala da zavežem pertlu, da isečem šniclu u tanjiru, da pročitam rečenicu. Ti si mi pomagala. Danas ti ne znaš da zakopčaš dugme, da isključiš šporet, da se potpišeš. Ja pomažem tebi. *Česti su poremećaji ritma budnosti i spavanja, kao i nekontrolisano lutanje, koje nekada rezultira odlaskom od kuće.* Odlazila si od kuće i ranije, ali bih te stigla već do ćoška. Mislila sam, nije kod tebe sve kao što piše na internetu. *Alchajmer je progresivna bolest koja dovodi do laganog propadanja određenih delova mozga. Najčešće se javlja kod osoba starijih od šezdeset pet i sedamdeset godina. Pojavljuju se teškoće u baratanju novcem, teškoće u održavanju lične higijene, teškoće u oblačenju, neravnoteža i nestabilno kretanje.* Mislila sam, ovo ne važi za tebe...

Samo da te nađem. Samo da te nađem. Samo da te nađem. *Obbolele osobe nekad imaju sumanute ideje u vezi s potkrađanjem novca, ličnih stvari... Optužbe za krađu usmeravaju na ljude iz svoje neposredne okoline.* Samo da te nađem. *Takvo ponašanje okolina uglavnom pogrešno tumači, pa se veoma remete porodični odnosi.* Samo da te nađem. Samo da te nađem. *Dostupna je i terapija koja pomaže u ublažavanju simptoma Alchajmerove bolesti. Međutim, izlečenje je, za sada, nemoguće.* Ulična svetla se ukljućuju. Trepere

reklame, semafori, farovi, lica prolaznika. Nije trebalo da stojim i slušam Ljubicu. Nije trebalo da čekam u redu. Nije trebalo da perem kosu. Samo da te nađem, samo da te nađem... Obrijaću glavu kao Lana, majke mi! Onda neću morati da kupujem šampon i čekam da kasirka otvori kesu. Trčim Bulevarom. Trebalo je da zaključam vrata.

Samo da te nađem... Samo da te nađem... Suva su mi usta. Šta ako su te udarila kola? Ako su te odveli u ludaru? Ako si završila u muriji? Ako su te maltretirale barabe? Ako ti je hladno? Ako se plašiš? Koči mi se vilica. Šta ako te ne nađem? Baba Biba je isto tako izašla na ulicu i nisu je našli. Nikada. Nikada je nisu našli. Dođe mi da urlam. Da razbijam izloge. Da se ispovraćam. Gde si? Baba Biba nema grob. Nikada je nisu našli. Muka mi je. Znoj. Jeza. Šta ako te ne nađem? Držim se za semafor. Drhte mi noge. Dođe mi da pokidam svu dugmad na jakni. Da se bacim pod tramvaj. Gde da te tražim? Kuda da krenem? Trebalo je da te zaključam. Baba Bibu nikada nisu našli. Ona nije sahranjena. Muti mi se pred očima. Vidim šešir. Mora da mi se pričinjava. Da li si to ti?

U tesnoj vezi s gubitkom komunikacionih sposobnosti jesu i promene ponašanja, od krajnje nezainteresovanosti do izražene agresivnosti. Da, to si ti. Stojiš ispred knjžare. Gleđaš knjige. Hodam kao mačka. Da te ne uplašim. Ruka ti je hladna. Drhtiš. Sad ćemo ići kući, ali prvo moram da ti namestim šešir. Vidi kako ti se iskrivio. Ti si dama, moraš uvek lepo da izgledaš. Taaako. Kad se istuširaš toplom vodom, odmah će ti biti bolje. Znaš, kupila sam šampon,

možeš i kosu da opereš... *Konačno, oboleli od Alchajmerove bolesti postaće potpuno vezani za postelju.*

Moram svašta da ti pričam. Srela sam Ljubicu... Kako koju Ljubicu? Pa moju drugaricu, onu kojoj si poklonila svoj plavi svileni šal... E, ta Ljubica mi je ispričala da se Lana ošišala do glave. Samo da znaš, i ja ću isto to da uradim. Šta će mi kosa? Ali nemoj mami da kažeš. Njoj nećemo da kažemo ni da si se izgubila. Važi? Znaš kakva je ona, ima odmah da krene s pričama o staračkom domu... A ti nisi za starački dom. Tebi je mnogo bolje, je l' tako? Kaži da ti je bolje! Jutros si se čak i nasmejala. Videla sam. Lepo sam videla. Ajde reci, reci da ti je bolje. Molim te, reci da ti je bolje. Zašto me udaraš? Polako! Ali ja sam Teodora... Ja sam Tea... Tvoja Tea... Ja sam tvoja unuka. Hej, prestani da me udaraš, to me boli, to me mnogo boli.

VUKAN, SEDAMNAEST GODINA

Dragi Bože, budi uz mene, nemoj me ostaviti, budi uz mene... Čim budem završio četvrtu godinu, otići ću u Kovilj. Ne mogu da dočekam. Tamo su moja braća, moja braća ... i ti, dragi Bože. Tamo me čeka tišina, tišina i mir. Brojim mesece, dane, sate, brojim minute... Brojim i molim se...

Gospode, daj mi da mirno primim sve što mi današnji dan donese i da se potpuno predam Tvojim svetom volji. Upućuj me i pomaži svakoga časa u toku ovoga dana. Upravljaj mojim mislima i osećanjima u svim delima i rečima. Ne dopusti da u nepredviđenim slučajevima zaboravim da sve dolazi od Tebe.

Nauči me da se pravilno odnosim prema svojim bližnjima, da nikoga ne razgnevim i ne ožalostim.

Gospode, daj mi snage da podnesem zamor današnjeg dana i sve što se u toku dana dogodi. Upravljaj mojom voljom i nauči me da se molim, da verujem, da se nadam, da trpim, da praštam i volim.

Učini da svetlost Tvoje lepote, dobrote i ljubavi zasija u mojoj duši. Amin.

Kada sam mami i tati rekao da ću otići u manastir Kovilj, najpre su se smejali i zbijali šale na moj račun, a kada su

shvatili da sam ozbiljan, krenuli su da urlaju kako sam sišao sa uma, da će zvati Hitnu pomoć, da će me vezati za radijator, da će me prijaviti u policiju. Tata je vrteo glavom i govorio da se moj deda Stojan prevrće u grobu, Stojan Kuzmanović, nosilac Partizanske spomenice. Onda se mama bacila pred moje noge i stala da me preklinje da odustanem, da me život tek čeka, da će mi ona i tata omogućiti da studiram bilo gde u svetu, prodaće dedinu kuću u Čačku, njih dvoje su o tome već razgovarali. Stezala me je za gležnjeve i jecala kako je izgubila jednog sina, da ne želi da izgubi i drugog, da ona ne veruje u Boga, jer da Bog postoji, Veljko ne bi stradao, ako se ja zamonašim, ona će se ubiti, ona više ne može da izdrži, za nju je sve ovo previše, nema snage za još jedan porodični cunami, ovo nije njen život, ona živi nečiji tuđ život...

Onda je počelo da sviće. Mama je spustila glavu na moja kolena. Tata je ustao i širom otvorio prozor. Dan je lomio noć, a svetlost je cepala mrak u sitne komadiće. Svežina je ispunjavala sobu i sve jače me štipala po rukama i obrazima. Podrhtavao sam, ali ne od hladnoće, već od umora. Tišinu je na trenutak prekinuo automobil koji je projurio ulicom. Roki je spavao na tepihu i sanjao da trči. Povremeno je ispuštao tihe zvuke. Poslednji ostaci mraka dostojanstveno su napuštali našu dnevnu sobu, a ja sam gledao u nebo i ponavljao u sebi...

Spasi, Gospode, i pomiluj roditelje moje, Daru i Milana, braću, sestre i srodnike moje po telu i sve bližnje moga roda i podari im mirna i premirna Tvoja blaga...

Mama i tata su otišli u školu, posvađali se s direktorom, vikali na veroučitelja, govorili da je on kriv, pretili mu tužbom i otkazom. Posle toga veroučitelj me je satima ubeđivao da je za mene bolje da upišem teologiju, da sveštenici danas odlično zarađuju, da on može da mi sredi eparhiju koju god želim, da je monaštvo nešto sasvim drugo, da manastir nije za mene, da sam ja urbani tip, monasi se bave zemljoradnjom, stočarstvom, građevinarstvom, a da su moje ruke suviše fine i da ne bih to mogao da izdržim. Ja sam sedeo, ćutao i čekao. Čekao sam da završi, da odem u crkvu i zapalim sveće. Jednu za Veljka, drugu za mene.

Narednog dana me je pozvala profesorka psihologije u svoj kabinet. Dala mi je da rešavam test profesionalne orijentacije. Posle toga mi je pričala kako sam umetnički tip i kako ću biti vrlo uspešan na bilo kom umetničkom fakultetu, ali da bih mogao da studiram i književnost, kao i moja mama. Satima mi je objašnjavala kako mi književnost otvara mogućnost da razvijam i ličnost i duhovnost. I još mi je kazala: *Pisanje je vrlo lekovito. Eto, mogao bi, recimo, da napišeš knjigu o svom bratu... Napiši kako ste se igrali kada ste bili mali i opiši kako ti nedostaje...*

Cela škola je bružala o meni. Zvali su me Vukan Pobožni. Svaki čas su mi stizale poruke:

*Ех, га је више џаквих као шћо си џи!
СРБски је биџи Побожан.*

Ko bi rekao da ćeš ovoliko da prolupaš?! Znao sam ti i brata, igrali smo hokej kao klinci. Bio je ekstremno talentovan.

Danas odgovaram fiziku, Pobožni, pomoli se za mene, pliz.

Čekam te u Tri brata preko puta škole. I samo da znaš – nisam obukla gaćice. Kladila sam se da ću te preobratiti. Hihihihihih

Тu cu наш Вукан Немањић!

Вукане, Србине! Respect!

Dragi Bože, daj mi snage da sve ovo izdržim. Teško mi je. Molim te, nemoj me napustiti, ostani uz mene. S Majom je bilo super sve do onog jutra. Ona me je jedina razumela. S njom sam satima razgovarao, o svemu. O muzici, knjigama, filmovima, politici, o zrnju kafe, jabukama, pertli, automobilima, hokeju, morskoj zvezdi, o Veljku... Mnogo mi nedostaje. Onog jutra je istrčala iz mog stana i više me nije pogledala. Pokušao sam nekoliko puta da joj priđem, da razgovaramo, ali mi je svaki put okrenula leđa. Ne znam šta se dogodilo. Gde sam pogrešio? Bio sam nežan i pažljiv, naročito onog jutra. Bože, ti si mi svedok koliko sam se trudio. Meni jednostavno ništa ne ide od ruke, ja sam baksuz. Eto, i Roki mi je pobegao. Danima ga tražim po celom gradu ... i ništa... Kao da je u zemlju propao! Mene

svi napuštaju. Mene niko ne voli. Na mom grobu će pisati *On je sve uradio pogrešno, a onda je umro*. To je zato što nisam dobar. Ja ne valjam. Ja sam roba s greškom.

Gospode Isuse Hriste, sine Božiji, pomiluj me grešnog... Gospode Isuse Hriste, sine Božiji, pomiluj me grešnog...

Kriv sam. I zbog Veljka sam kriv. Nisam ga držao oko struka, a lepo mi je rekao da se uhvatim za njega. Nisam ga poslušao. Bio sam ljut. Nije mi se išlo na trening. Hteo sam da odgledam film do kraja. Izvukao me je na silu iz kreveta. Rekao mi je da ne može više da me gleda kako se razvlačim po kući. Zaboravio sam kacigu. Ostala je na stolici odmah pored vrata. On mi je dao svoju. Bio je bolji hokejaš od mene, bolji đak, bolji sin, bolji brat... Ja sam pao na trotoar, on pod kamion. Kriv sam, za sve sam kriv. Ja sam ostao, Veljko je odleteo. Odleteo zauvek. Bože, pomiluj me grešnog, Bože, zagrlj me, Bože, molim te, zagrlj me grešnog. Klečim, i molim, i plačem... Veljko, zagrlj me kao onda kada sam se izgubio u šumi. Zagrlj me, molim te... Samo ti umeš da me utešiš... Veljkoooo!

SILVANA ŠESNAEST GODINA

blago njima imaju kupatilo i mogu da se kupaju i peru glavu kad god im padne na pamet u pola dana il u pola noći al to nije bitno ja mogu da se kupam samo kad odem kod tetke ona se udala za dragana i živi u velikoj higijeni al to nije bitno tetka živi na zvezdari do zvezdare idu trolejbusi dvadeset osam i četrdeset ja više volim da idem kod tetke sedmicom tramvaj se ljulja i onda mislim da sam mala i da me baba gura u kolicima kad se tramvaj mnogo ljulja ja zaspim i odem do crvenih solitera a nekad odem i do krajnje stanice posle moram da se vraćam peške al to nije bitno najviše volim da idem peške onda me ljudi ne vide jer gledaju svoja posla i misle svoje brige a kad uđem u tramvaj svi me gledaju i kažu mi beži od mene smrdiš imaš vaške a ja ih više nemam tetka mi istrebila al to nije bitno moja tetka je frizerka al joj dragan zabranio da radi moja tetka mene šiša i farba mi kosu i šminka mi oči i usta al samo kad nije tu dragan ja najviše volim kad dođem kod tetke a nije tu dragan onda mi tetka prvo sipa ručak u crveni tanjir sa žutim cvetovima al to nije bitno nije meni do jela nego do tanjira mi kod kuće imamo tanjire al mi jedemo iz poklopac od šerpe jer u kuću nema voda da se peru sudovi al to nije bitno a mamu boli glava da ide do česme i pere sudove moj brat erđan nikad neće da ide do česme i donese vodu

mama mu jednom rekla da ide po vodu a on prevrnuo sto i polomio televizor i sad nemamo televizor al to nije bitno moj brat erman isto ne ide do česme po vodu erman nikad nije u kući samo ponekad dođe u zoru al nakratko plaši se da ga komšije ne prijave u policiju al to nije bitno ja oću da idem do česme po vodu i da perem tanjire al mi mama kaže ajde silvana pusti sad sudove idi u školu treba da mi dođe mušterija al to nije bitno ja izađem iz baraku i ne znam gde ću jer je noć i škole ne rade a ja i ne idem više u školu mama samo tako kaže mama nema pare da mi kupi knjige i deca me pretukla al to nije bitno prvo me šutnula ona lana majku da joj jebem nabadila me da sam joj ukrala telefon a ja ga nisam ni čula ni videla jebo je telefon al to nije bitno posle došli i drugi da me biju a najviše me šutirao onaj crni usta mu se dabogda na potiljak okrenula al to nije bitno išla mi krv na nos i na usta i na uši al to nije bitno osušile im se i noge i ruke dabogda zgazili u govna i smrdeli ko deponija i lana i crni al to nije bitno htela razredna da zove policiju al to nije bitno ja sam pobegla iz škole i više se nisam nikad vratila dabogda svi pocrkali ko pacovi al to nije bitno svi osim nastavnice dare ona nek je živa i zdrava sto godina i nek joj je sva sreća ovog sveta i njoj i njenoj porodici nastavnica dara imala dva sina a sad ima samo jednog al to nije bitno posle toga mama htela da me pošalje da živim kod tetke tetka nema decu ali ima dragana a ja ne volim dragana al to nije bitno ja ne volim da sedim kod tetke kad je dragan u kuću a najviše ne volim da budem kod tetke kad tetka nije u kući a dragan jeste u kući al to nije bitno dragan mi onda gura ruke u majicu al to nije bitno ja sam to rekla mami a ona mi rekla

da je to zato što ga izazivam kako to da njoj dragan nikad ne gura ruku u majicu a ja sam videla da i njoj gura al to nije bitno a tetki neću da kažem ima tetka da plače a kad tetka plače razmaže joj se šminka po celom licu i onda nije lepa al to nije bitno ja volim kad je moja tetka lepa i kad je sama u kući jer nas dve onda puštimo muziku i pevamo lupaju nam komšije u zidove i radijatore al to nije bitno kad imaš pesmu u srcu onda si kao ptica i možeš da letiš na tetkinoj svadbi bilo petsto gostiju i bila muzika al ja sam bila tužna što se tetka ne udaje za elvisa nego za dragana i tetka je bila tužna al to nije bitno ona se pravila da je srećna pevala je i igrala po stolicama i stolovima i svi su mislili da je srećna al to nije bitno ona se i danas viđa sa elvisom tajno ja im držim stražu al to nije bitno ako nas dragan ufati sve će nas pobije on ima pištolj s njim i spava njim preti i meni i tetki i elvisu i mami i braći i svakom na ovaj svet preti al to nije bitno on nema pesmu u srcu i ne može da leti a to je najgora kazna za čoveka šta mu vredi njegov pištolj i njegovo kupatilo sa sjajnim pločicama i šamponom za glavu al to nije bitno kad operem kosu tim šamponom mnogo lepo mirišem al to nije bitno kad sam bila mala ja sam imala rane po rukama jer sam četkom trljala kožu al to nije bitno mislila sam da je crna što je prljava a ne što sam se taka rodila al to nije bitno kad si mali onda si glup i ne razumeš šta znači kad ti kažu prljava si ajde beži od mene al to nije bitno nastavnica dara mi nikad tako nije rekla i da je ona bila u školi kad su me tukli lana i crni bilo bi skroz drukše al to nije bitno ona je bila u drugoj smeni mnogo bi volela da vidim nastavnicu daru al neću da idem u školu stalno sanjam kako me šutiraju u

glavu i stomak majku im njihovu kad se probudim sve se pipam po licu da li mi ide krv al to nije bitno ne znam gde živi nastavnica dara al da znam otišla bi do njene kuće da je vidim kad sam u tramvaju sedmica sve mislim kako ću je vidim na ulici i kako ću joj mašem kroz prozor al to nije bitno ko zna da li bi ona uopšte znala da joj to ja mašem a ne neko drugi al to nije bitno kad smo tetka i ja same u kući tetka mi stavi lak na nokte onaj koji ja izaberem ja volim onaj što svetluca kad mi dragan gura ruku u gaće ja gledam u lak i sve mi svetluca pred očima al to nije bitno dabogda mu se ruka osušila i dabogda otišo u zatvor al to nije bitno i da se iz zatvora nikad ne vrati al to nije bitno onda bi tetka i ja živele same i ja bi se kupala i prala glavu kad mi dođe u pola dana i u pola noći al to nije bitno noćas je mnogo ladno koče mi se prsti mama mi rekla da se vratim kući tek kad svane znam da će da svane al ne znam kad će to da bidne teško mi više da čekam u ovom prolazu i da se umotavam u karton al to nije bitno na kraju mora da svane uvek jednom svane

ADMIR, OSAMNAEST GODINA

Zovem se Admir Hasanbegović. Rođen sam 2. 4. 1998. u Tuzli u Federaciji Bosne i Hercegovine ... ili kako bih ja rekao *Pederaciji*. Muslimanske sam vjeroispovijesti. Otac Bošnjak, majka Hrvatica. Moja djevojka se zove Jelena Lučić. Rođena je 14. 8. 1998. u Bijeljini, Republika Srpska ... ili kako bi moja djevojka rekla *Republika Šumska*. Vjeroispovijest pravoslavna. Otac joj je Srbin, majka Srkinja. E, tako mora ovdje kod nas u BiH. Sve lijepo da se zapiše, da se za svakog tačno zna ko je, šta je i otkuda je. *Dejtonski mirovni sporazum* potpisan je nekad davno 1995, ali što se mene lično tiče, kao i da nije. Ovdje ti svaka obitelj ima svoju historiju koja se prenosi s koljena na koljeno. Kod nas ti historija dođe više kao bajka, mit il' legenda. Al' zapravo ono što sam ja skonto jeste da se kod nas rat još nije završio, samo što se više ne puca puškama već riječima. A riječ umije, kao što znamo, i gore ustrijelit čovjeka nego li metak. Kada bi postojao skener duše i kada bi se uradila svjetska statistika ozljeda duše, vjerujem da bi kod nas u BiH više bilo rana negoli u cijelom svijetu. Jest' nam teško, al' mi volimo da nam bude još teže. Ako su nas povrijedili, mi ćemo povrijediti njih još jače. Zašutimo tek kad svi od bola na zemlju popadamo. Tako je bilo i na tom kampu na Igmanu.

Stranci su bili organizirali seminar pod nazivom *Ljubav ne zna za (entitetske) granice* za srednjoškolce iz Tuzle, Brčkog i Bijeljine. Organizatori su praktično razmišljali, djeca će se poigrati na svježem zraku, profesori zaradit koju dnevnicu, a mi stranci ćemo sebi oprati savjest i – mirna Bosna. Po meni je to skroz *bezze*, al' ajde, ja se ionako ništa ne pitam. Okupili oni nas u hotelskoj sali za kongrese i rekli da poredamo stolice ukrug. Sjeli smo tako licem u lice, stegnuti kô kaiševi. Profesor Benjamin izvadio cigarete i krenuo ka vratima, al' ga stranci zaustavili, kažu mora i on sjediti u krugu kao i svi drugi učesnici jer će jedino tako projekt uspijeti. Profesor Benjamin vrati cigarete u džep i sjedne ukrug, neće valjda, bolan, dozvolit da projekt zbog njega propadne. Onda su nam stranci potanko ispričali kako je u našoj zemlji bjesnio rat, i kako je naša raja mnogo stradala, i kako mi srednjoškolci trpimo velike posljedice, i da smo pod stalnim pritiskom, i da mi i ne znamo koliko je nama zapravo teško, ali na našu veliku sreću, tu su oni da nam sve lijepo objasne i plus da nas nauče kako se i pored svih nevolja u životu ipak može voljeti. Onda smo se jedni drugima predstavili i uz malo šege i psiholoških igrica završili prvu radionicu. Tokom cijelog tog dana uvijek mi je nekako pogled letio na tu curu prekrasne valovite kose. Primjetio sam da i ona gleda u mene.

Drugog dana smo se podijelili u manje grupe sa zadatkom da nađemo što je to zajedničko za Bošnjake, Hrvate i Srbe u Bosni i Hercegovini. Već poslije deset minuta krenula je svađa između profesora Benjamina i profesorice Milice.

On je uporno predlagao Srebrenicu, a ona Vidovdan. Od bijesa, profesorca je drhtala, a profesor zapalio cigaretu. Onda je organizator rekao profesoru da ne smije pušiti u kongresnoj sali u toku radionice, a on mu je odgovorio da njemu neće jedan običan stranac određivat što će činit u svojoj zemlji. Tada se za riječ izborio profesor Dalibor. Sručio profesoru Benjaminu i profesorci Milici da ih treba biti sram što se svađaju pred gostima, ljudi su došli čak iz Evrope da nam pomognu i da nas pomire, a vidi kako se mi ponašamo kao divljaci. I on bi mogao naglas kukati što je za vrijeme rata u okolini Travnika izgubio i ženu i djecu, al' on ide naprijed, iako je bez jedne noge ostao. Dok je profesor Dalibor govorio, mi smo gledali u pod i šutjeli kao da nas nema.

I tako, tek što je radionica počela, dobili smo neplaniranu pauzu od petnaest minuta. Posle pauze stranci su nam objasnili da naša tema na seminaru nije politika već ljubav i da se mi ostavimo i Srebrenice, i Vidovdana, i Travnika. *Pronađite što je zajedničko u BiH*, veli nama stranac, *recimo kada je hrana u pitanju*. Do kraja seminara profesor Benjamin se nije uključivao, al' je zato pušio kao vlak *Ćiro*. Cigaretu na cigaretu palio. Svi smo se gušili u dimu i šutjeli, ko će mu što reći kad mu je cijela obitelj u Srebrenici stradala... Profesorca Milica je posle pauze otišla u svoju sobu i do kraja seminara nije izašla, a ko će joj što reći kada su joj pred očima sestru i majku usmrtili... Ajde prikupimo se mi nekako i nastavimo s radionicom, al' šejtan ne da mira, svako vuče na svoju stranu. Ne možemo se ni oko čevapa dogovoriti. Jedni viču da je za Bosnu

tipičan tuzlanski ćevap s poljevom i da se nema što više diskutirat, drugi su već na nogama i tvrde da BiH bolje i da ne postoji bez sarajevskog ćevapa, i to onog kod Ferhatovića, treći se popeli na stolice i odozgo poručuju da je banjalučki jedan jedini ćevap, a sve ostalo su blijede kopije. Ima i onih koji opet govore da su travnički na Plavim vodama najukusniji. U tom trenutku mi je proletjelo kroz glavu da nas stranci promatraju kao neke primате u eksperimentu, jebote. Izmakli se i nastoje da ustanove koji mi to problem imamo. Ovaj seminar su održali u toliko drugih zemljama i uvijek se sve dobro svršilo, a ovdje kod nas niti da počne.

Tako smo mi proveli tri dana na Igmanu – il' smo se svađali zbog ćevapa, il' zbog ćetenije, ili zbog pjesnika, il' zbog naučnika, a najviše da li je riječ *guzica* trebala biti u čitanci il' nije. Majke mi, osjećao sam se kao ono neko štene koje se nije uključilo ni u šta. Samo sam posmatrao i kontô u sebi *brate dragi, koji smo mi pacijenti...* Al' helem nejse, nego nema tog zadatka koji su nam dali stranci a da ga mi nismo pretvorili u minsko polje. A navečer, svi do jednog zagrljeni, pjevamo, igramo, šenlučimo sve do zore. Stranci u još većem čudu. Uz malo pive, jednu gitaru i mnogo duhanskog dima, ljepše su se proveli nego bilo gdje drugdje u svijetu. Oni pitaju: *How is it possible?* Mi samo šutimo, jer ko će im to sad objašnjavat kada ni nama samima ništa nije jasno.

E, sad dolazim do onog glavnog, zašto vam sve ovo i govorim. Sjednem ja kraj one cure s valovitom kosom. Pjevamo

uz poglede i osmijehe. Prije ponoći ja nju zagrlim. Poslije ponoći ona mene zagrlji. Onaaj, u sljedećoj pjesmi ja nju poljubim. U onoj tamo pjesmi ona poljubi mene. Pred zoru držimo se za ruke, jedno od drugog oči ne odvajamo. I tako smo Jelena i ja spasili seminar. Stranci presretni, profesori zadovoljni, prijatelji veseli. Ja na Facebooku objavio *In a relationship with Jelena*, ona objavila *In a relationship with Admir*. Ali, kao što već svi znamo, u BiH ništa ne ide bez muke i svađe, pa ni ljubav.

Jelenini i moji roditelji ni da čuju za našu vezu. Ili da raskinemo ili da nas nema. Ne možeš, čovječe, ti srcu zapovijedat! Ajde sad malo lijevo, još malo lijevo, tako, tako, uh, sad ga pretjera, ajde sad malo udesno, još malo udesno, stop, stop, dobro je, sad još malo gore, još malo, stop! Eto ga! Admire, ovo je Almedina Hasanović i ti ćeš se sad u nju zaljubiti. Kreni, tri, četiri, sad! To bi htjela moja mater, ali to, čovječe, ne može tako. Zato Jelena i ja pravimo planove. Konkurisaćemo na fakultete i u Sarajevu i u Beogradu, pa ćemo vidjeti gdje nas prime. Kad završimo studije, zajedno ćemo otputovat u bijeli svijet, što dalje od Balkana. Želja nam je da odemo na Novi Zeland. Tamo ćemo se vjenčati i bez rodbine i bez ikakvih obilježja. Tako je najbolje za sve nas.

Dragi moji, svađali ste se oko granica, vjere, žrtava, ratnih zločinaca, grobova, susjeda, poslaničkih mjesta, oko mostova i puteva, oko ćevapa i ćetenije i što ti ja znam oko čega se niste svađali, sve sam vas lijepo odslušao, ali, raja, ne dam da mi itko zucne riječ o ljubavi. Ja volim Jelenu

Lukić i neću je ostaviti samo zato što tako žele moji roditelji, pa taman se Bosna i Hercegovina na glavu okrenula. Ma kakva Bosna i Hercegovina, nego i Balkan, i Evropa, i cijeli svijet. Dragi moji, da vi znate što je to ljubav, ne biste, bolan, toliko okrutnosti napravili.

ASTOR, PET GODINA

I dobro znaš da ne volim da me dovodiš u ovaj ograđeni prostor na Tašu i uporno to radiš. Stvarno te ne razumem. A tek kako ludim kada me teraš da se pentram po spravama! Kao da sam ja neki majmun. Druga stvar, ne podnosim ovog snoba u kaputiću i čizmicama. Kad ga vidim, hoću da se isповраćam. A tek ovi njegovi vlasnici! Mina, to nije naše društvo. Zašto više ne idemo na Zvezdaru? Zašto više ne šetamo kroz šumu? Želim da se valjam po lišću, da trčim, da skačem... Želim da letim...

Meni uopšte ne prija da ceo dan ležim u fotelji ispred televizora. Meni je dosadno da svako veče provodim u kafiću. Smetaju mi duvanski dim i galama. Neću više da me vučeš po tržnim centrima. Neću da ti sedim u krilu. Neću da me češljaš i da mi stavljaš gumicu na glavu. Neću da budem ni tvoja beba, ni tvoja igračka. I samo da znaš, uzalud me ućutkuješ. Imam pravo da budem ljut. Neću da prestanem da lajem. Baš me briga što ti je neprijatno. Ni meni nije ništa bolje. Osećam se skućeno i zgnječeno. Ne volim ovaj ograđeni prostor i ove glupave sprave. Ne volim ove ljude s kojima već satima razgovaram. Ne volim njihove savete u vezi s tim kako da me

prevaspitaš, da mi slomiš volju, da me dovedeš u red...
Ne volim kad više veruješ njima nego meni.

Kako da ti objasnim da ja nisam čovek? Mina, ja sam pas koji je rođen u Zvezdarskoj šumi. Meni je sloboda u nogama, nebo u očima, glad u želucu, miris zemlje u njušci. Mina, ovi ulickani tipovi nisu moje društvo. Neka se sklone od mene, neka prestanu da me njuškaju ispod repa. Ako im ja zarežim, zapamtiće ko sam, za sva vremena. Oteraj ih od mene. Oteraj ih! Oni me razdražuju, čuješ šta ti kažem?! Mina!!! Zašto dozvoljavaš da mi ovaj patuljak skače po leđima? Neću da prestanem da režim. Neću i neću! Baš me briga što nas svi gledaju. Skloni ga s mojih leđa! Bode me noktima. Skloni ga! Mina, molim te, skloni ga!

Juče si me ostavila samog u kući, od jutra do mraka. Mogu da izdržim bez hrane, pa čak i bez vode, ali ne mogu da izdržim bez šetnje. Stiskao sam bešiku, stiskao, koliko sam mogao, ali kada je došlo veče, više nisam izdržao. Stajao sam na sredini sobe, a mokraća je izlazila iz mene i razlivala se po tepihu. To mi se ranije nikada nije desilo. Osećao sam se posramljeno i poniženo. Hteo sam da pobegnem, ali su svi prozori bili zatvoreni. Zavukao sam se ispod kreveta. Bilo me je sram od samog sebe. Kada sam čuo vrata od lifta i tvoj glas, mahnuo sam repom nekoliko puta i podigao glavu. Jedva sam čekao da te vidim, da skačem oko tebe i lajem od radosti. Tada sam shvatio da nisi sama. S tobom su bili patuljak i njegov vlasnik. Znam, ti me nikada ne bi grdila u takvoj situaciji, to si uradila zbog njih dvojice.

I danas se opet svađamo zbog patuljka i njegovog vlasnika. Jesam, ugrizao sam patuljka za uvo. Jesam, ali ne toliko jako koliko on skiči. Uostalom, rekao sam ti da ga skloniš! Zašto me sad grdiš? Mina, pa ti si me udarila! Šta je tebi?! Hej, smiri se! To boli! A šta je ovom ludaku?! Zašto me on šutira? Neka prestane! Mina, zašto mu dozvoljavaš da me šutira? On nije moj vlasnik. To boli, to me mnogo boli! Mina, šta se ovo događa?

Trčim prema ogradi. Noge su mi čas skupljene, čas ispružene, jezik mi izviruje iz usta, rep mi poskakuje. Uzimam zalet. Odras i skok. Sve dlake mi lete uvis. Ja sam u vazduhu. Ja sam ptica. Za sobom ostavljam patuljka i njegovog vlasnika. Ljudi, ja sam slobodan. Radost je moje ime, sreća prezime. To je taj osećaj kad ti vetar ulazi u njušku, a izlazi kroz uši. Volim što sam pas i volim što letim. Ceo svet je moj. Znam, ovo je samo trenutak i on će uskoro proći, ali posle njega više ništa neće biti isto. Trenuci slobode ostaju zauvek zabeleženi u nama. Pluća mi se šire od vazduha. Vrhovima ušiju dodirujem nebo. Tišina. Apsolutna tišina i mir, a onda krećem da se spuštam ka zemlji. Savijam glavu. Dočekujem se na prednje noge. Nastavljam da trčim. Uši su mi opet pune zvukova. Mina, za sobom ostavljam tebe, patuljka i njegovog vlasnika... Vrlo brzo ostavljam Veliki Taš, potom i Mali Taš... Trčim. Pored mene promiču zgrade, automobili, semafori, ljudi, autobusi, tramvaji...

Trčim sve brže. Ne smem da se okrenem. Mina, plašim se da ću te videti kako juriš za mnom. Znam da me voliš i da će ti biti teško bez mene. Znam da će meni biti još teže bez tebe.

Da li su ovo kišne kapi ili moje suze? Trčim prema Zvezdari. Mina, šta da radim ako me stigneš i moliš za oproštaj? Trčim i pitam se šta se to dogodilo... Zar u jednom periodu nije izgledalo da sam našao svoju srećnu zvezdu? Kako se dogodilo da je ispustim iz šape? Kako? Može li pseći život da bude bezbrižan? Da li ljubav i sloboda idu zajedno? Da li psi mogu da plaču?

Zbogom, Mina, zbogom!

SANJA, PETNAEST GODINA

Da mogu – ustala bih,
letela bih kao vila
niz ulicu i padinu,
kroz livadu, šumu, njivu,
laka kao svila,
čvrsta kao žila.
Lekare bih prevarila,
na vrh planine ustrčala,
aparat za kiseonik
u podnožju ostavila.
Drala bih se kô magarac s mosta:
*Ja sam vlasnik svog života,
dosta, kažem dosta!*

Rekli su mi – pregled biće kratak.
Rekli su mi – rezultati su u redu.
Rekli su mi – nećeš u bolnicu.
Rekli su mi – samo na nekoliko dana.
Rekli su mi – to ne boli.
Rekli su mi – nisi dete.
Rekli su mi – intervencija je mala.
Rekli su mi – biće sve u redu.
Rekli su mi – nema hemoterapije.

Rekli su mi – ti si hrabra.
Rekli su mi – lepa si bez kose.
Rekli su mi – prijatelji pitaju za tebe.
Rekli su mi – izdrži još malo.
Rekli su mi – deca ne umiru.
Rekli su mi – donećemo ti gitaru.
Rekli su mi – prelaziš u drugu sobu.
Rekli su mi – on je Milan, on ne priča mnogo.
Rekli su mi – on ne plače.
Rekli su mi – više nisi sama.
Rekli su mi...
Rekli su mi – ne smeš na sahranu.
Rekli su mi – ti si dete.
Rekli su mi – jedva si ga poznavala.
Rekli su mi – otkud je to ljubav...
Rekli su mi – gledaj sebe.
Rekli su mi – sutra ideš kući.
Slagali su, slagali su, slagali su
svaku reč...
slagali su.

Neću da me drugi hrane.
Neću više mučninu i rane.
Neću uvek isti prizor.
Neću uvek isti prozor.
Neću uvek isti pogled.
Hoću dvogled!
Hoću svojih petnaest godina
i tačka, prdnula je mačka.
Hoću da se glupiram,

maskiram i sviram.
Hoću da pišem pesme,
da ih komponujem,
ilustrujem.
Hoću da psujem
i govorim ružne reči:
dupe, prdež, kaka,
ja sam jaka i opaka.
A sad molim za malo pažnje,
sise vise kod gospođe Bise!
Željna sam ulica i grada,
semafora, autobusa, fasada.
Muka mi je od kreveta
i sterilnih epruveta.
Ova soba puna je smrada,
i straha i jada,
a ja sam mlada.

Ljudi, mnogo sam mlada!
Rado bih da trčim bosa,
da mi na sve strane leti kosa
kao u onoj kič reklami
koja te šamponom mami.
I dok tako trčim mlada,
čuje se metal-balada...

Mama, tata, sve je u redu,
neko ima medu,
nekog plaši mrak,
ja dobila rak.

Možda mi je pamet popila svraka,
ali znam da sam mnogo jaka i opaka.

Milane, rekla sam ti – ovo je igra,
sve se savija i mrda,
sastavlja i rastavlja,
sve je ko bajagi, Milane dragi,
a ti mislio da je izistinski,
san hladan i zimski.
Baš smo bili bliski,
skladan par,
ja bez kose, tebe nosila nose.

Opet biću tvoja,
čim završim ovde neka važna posla,
znaš, inspiracija nadošla.
Čekaju me planovi,
napraviću bend,
sviraću gitaru,
pevaću bosa,
znaš da volim Bredforda Koksa.
On se izvukao i ja ću,
hoću, 'oću, 'ću, 'uuu...

Neću juče, neću sutra,
želim ovo što je sada
– tu se krije nada.
Slušam *Walkabout*,
biću astronaut,
klinci iz spota

putuju na Mars,
koja divota!

Okrećem nov list,
i ja želim putovanje,
zezanje i znanje.
Želim da imam psa Čedu,
nabaviću ga čim izađem iz bolnice,
u prvu sredu.
Moji su se složili,
prvi put nisu mračili,
nisu me zavlačili,
samo su se nasmejali
i rekli: *U redu.*
Zamisli, Milane,
prvi put su rekli:
Sve je u redu.
Možeš da imaš psa Čedu.

CRNI, ŠESNAEST GODINA

Batice, ružan si kô smrt. Ni slepac ne može da te gleda. Odvratan si, ali ono skroz odvratan, do bola, znači, boli koliko si odvratan. Je l' ti uopšte kapiraš šta ti ja govorim? Od prvog trenutka kad si zakoračio u našu učionicu, znači, okrenuo mi se želudac, znači, došlo mi da povraćam, a ti, morončina, uzmeš i sedneš ispred mene. Od svih klupa u učionici ti si seo u klupu ispred mene, mrak. Znači, totalni mrak. I nemoj više da mi okrećeš svoju ružnu facu, neću da te gledam. Takva ti je faca da svaki put poželim da te nabodem u vugla. Batice, ima da sediš kao na mini, da ne mrdaš, je l' jasno? Da sediš i gledaš napred, taman se sve srušilo iza tebe. Nema okretanja. Je l' kapiraš šta ti govorim?

Znači, batice, nemoj da se igraš sa mnom, zalepiću te za plafon, ni rođena keva neće moći da te prepozna. Da li ti uopšte znaš ko sam ja? Je l' ti znaš ko sam ja? Čuješ šta te pitam? Šta me gledaš? Odgovori! Odgovori kad te lepo pitam, da li ti znaš ko sam ja? Ako ne znaš ko sam, malo se raspitaj, batice, raspitaj se po školi, po kraju, pitaj ljude ko je Crni! Znači, mojne da ti ja kažem ko sam, jer ako ti se ja predstavim, završićeš s nogama u betonskim čizmama. Je l' me kapiraš, batice? Dosta mi je vas, pederčina, pun vas je grad. Znači, ne može čovek više mirno da prolazi ulicom.

Samo čekam kad ćete početi da me zaskaćete. E, pa neće moći! Nije Crni od juče... Sve ću da vas sravnim sa zemljom, sa zemljom ću da vas sravnim, je l' kapiraš šta ti pričam? Znači, ima da vas nema. Lepo kaže moj čale da vas sve treba proterati van granica. Da vas više ne gledamo. Molim? Molim? Batice, kad Crni govori – svi ćute, kapiraš? Znači, da nisi pisnuo dok ja govorim. Šta izvini, batice, nema izvini, batice, ima da se ćuti. Nema ni da se kašlje. Žao mi je, ali nema kašljanja kad Crni govori, ni kašljanja, ni kijanja, ni prdenja, ni podrigivanja. Ima samo da me gledaš, ovde, ovde, u vrh čela, tu ima da me gledaš i da ćutiš. Polomiću te kao dete zvečku! Ima da ćutiš i slušaš! Je l' kapiraš?

Znači, šta mi glumiš s tim šalom, keve ti? Šta umišljaš, da si neki umetnik? Je l' ti misliš da si umetnik? Ajde, reci, da li ti misliš da si umetnik? Mi smo svi radnička klasa, šljakatori, a ti si dingospo. Je l' tako? A? Je l' tako, batice? A da ti nisi možda neki pesnik? Pa da, kako to ranije nisam skapirao? Pesnik. Jebote, pesnik. Batica je pesnik. Oj pesniče, pesniče s kudravom kosom, poljubiš me u dupe i začepiš nosom. Je l' si pesnik? Ajde, odgovori, odgovori kad te lepo pitam! Odgovori! Odgovaraj na pitanja! Je l' ti čuješ šta te pitam? Pa, ako čuješ, onda odgovori na pitanje! ODGOVORI NA PITANJE! Jebi ga, moram da se derem kao magarac da bi mi ti odgovorio. Znači tako, ne znaš šta si. Batice, ja znam šta si ti. Ja ću da ti kažem šta si, batice, ti si slina. Slina s počupanim obrvama. Znači, imaš tanje obrve od moje švece i kako čovek da te ne ubije od batina? Ajde, kako? Ajde, reci, kako? Dok ti nisi došao u naše odeljenje, sve je bilo OK. Kapiraš? Sve je bilo OK. Išao sam na tekme, malo najloni, malo

zastave, malo baklje, ruke, grlo, dlan i srce grobarsko, malo sam pio, pušio, duvao, tu i tamo neko peglanje, znači živelo se, zezalo se, znači, malo ekipica, malo cupike, zna se šta voli Crni, i onda se pojaviš ti i totalno me skenjaš. Kapiraš? Uvučeš mi se u snove kao najveća gnjida. Na kvarnjaka! Potmulo! Je l' kapiraš šta ti govorim? Skenjaš me kao što su nas skenjale delije prošlog utorka. Totalno. Ali jebaćemo im kevu idućeg meseca. Batice, je l' znaš zašto se *Zvezdini* navijači zovu delije? Ne znaš? E, pa sad ću ja da ti kažem, zato što se pitaju dok gledaju tablu *De-li-je Zvezda, de-li-je?*

Nego, batice, šta ćemo mi s tobom? Moj predlog je da ti ja počupam obrve, ali znaš kako? Kleštima, dlaku po dlaku. Ima da zapamtiš Crnog za sva vremena. Je l' kapiraš? Pitam, je l' kapiraš? Neću dvaput da pitam. Šta je bilo? Je l' si ti nešto rekao ili mi se učinilo? Je l' ti smeš da govoriš dok ja govorim? Ispoštuj me, batice, ispoštuj me! Znači, kad ja pričam, svi ćute. To važi za mnogo veće njuške nego što si ti, ne znam zašto ne bi važilo i za tebe. Pazi šta radiš, jer ako ti puknem šamarčinu, ispašće ti koleno. Jasno? Sad ćeš samo da budeš kažnjen. Ajde, klekni. Tako, batice. Tako te volim kad me slušaš. Sad uzmi svoj jebeni šal i očisti mi patike. To, batice. Vidiš kako se može kada se hoće. Naučiće tebe Crni redu. Može da se nosi šal, ali ako je navijački, mislim grobarski. Drugi šalovi nisu dozvoljeni. Sutra da te vidim s grobarskim šalom, jasno? Ova patika je dobra, vrlo pohvalan gest. Ajde sad druga! Trljaj! Jače trljaj, treba da se skine to blato sa strane. Tako. Tako je, batice. Sad ustani i dođi ovamo. Šta se trzaš? Ja samo ovako uradim rukom, a ti se odmah ukenjaš. Koji si ti zec!

Znači, batice, šta ja to vidim? Suze, je l' su to suze? Ne mogu da verujem, ali ne mogu da verujem. Ako išta na svetu mrzim, onda su to suze. Nagledao sam se čaletovih suza za ceo život. Klečao je i plakao svaki put kad je keva htela da ga ostavi. A čale je bio prvak u Jugi u velter kategoriji. Bokser. Čale je bio faca! Sad je malo mator, više ne pije i ne puši. Smirio se, ali mu je aperkat i danas brutalan. Ubija! Čale nam šije zastave za tekme. Ja ih iskrojim, a čale ih posle toga završi. Šije čale punom parom, i to sve na ruke, nema mašinu, mogao bi ti da dođeš malo da mu pomogneš. Ne znaš da šiješ? Šta me boli tuki što ne znaš da šiješ?! Potrudi se, nauči. Ni čale nije znao, ali je naučio. Čale je car, nije jajara kô ti. Kapiraš? Je l' kapiraš?

Batice, je l' ti slušaš šta ti govorim? Vidi na šta ličiš! Obriši te sline, batice! Ne rukavom, imaš šal. Tako. Dobar si, batice! Ajde sad idi! Šta me gledaš, možeš da ideš! Čekaj! Vрати se! Stani ovde! Dođi bliže. Šta se trzaš? Stani tu. Dobro zapamti šta ću sad da ti kažem! Nemoj da je razredna slučajno saznala za ovaj naš razgovor i mislim taj zonfa. Ima da te izrazbijam štanglama. Jasno? Ako ja izletim iz škole, tebi ima da odleti glava. Je l' jasno? I još nešto, od sutra svaki dan da mi kupuješ po jedno pivo. Je l' me kapiraš? Znači, ovog puta si se izvukao, to je zato što sam danas mnogo lepo raspoložen. Je l' kapiraš, batice? Sad možeš da ideš. Ajde pali!

JOVANA, SEDAMNAEST GODINA

Uzalud lupaš, neću ti otvoriti. Ti zla ženo! Rekla si da ćemo za Novu godinu ići u Beograd. Sve sam isplanirala, sve dogovorila. Čekaju me! Napravili smo plan, sve smo isplanirali do detalja. Odlazi! Ostavi me na miru! Uzalud lupaš. Više te ne čujem. *Repetitor* je glasniji od tebe...

*Ja, ja sam visok kao kuća
ja nemam mnogo stvari
ja nosim sve sa sobom*

*Ja, ja nemam mnogo prijatelja
ne treba mi niko
da mi kaže da me voli
ne treba mi niko
da mi kaže da me voli*

I prestani da me upoređuješ sa Stefanom i Leonom, oni su rođeni ovde, oni su Nemci. Ja sam ovde strano telo. Ovo nije moja soba, ovo nije moja kuća, Štuttgart nije moj grad. Želim svoje prijatelje. Oni me čekaju. Obećala si! Obećala si da ćemo za Novu godinu u Beograd, u moj grad, u moju ulicu – Milana Rakića 59, drugi sprat, stan 14. Želim Novu

godinu da dočekam sa svojim prijateljima. Mi smo već sve isplanirali. Grozna ženo, obećala si mi. Da li razumeš šta znači kad nekom daš obećanje? Pa šta ako nas je za doček zvao tatin gazda? Ja ne poznajem ni njega, ni njegovu ženu, ni njihovu decu, a pravo da ti kažem, ne želim ni da ih upoznam. Baš me briga što u kući imaju bazen i saunu. I samo da znaš, ako ne odemo u Beograd, ja ću Novu godinu da dočekam u svojoj sobi, sama, a vi idite i šlihtajte se kome hoćete i koliko hoćete. Bar da vas ne gledam kako se ponižavate i čepite tim ljudima. I prestani da me zoveš Johana! Ja nisam Johana, ja sam Jovana. Mrzim kad me zoveš Johana.

Neću ti otvoriti vrata. Uzalud vičeš i udaraš. *Repetitor* ide ponovo, od početka. Ovog puta još glasnije. Pucaju bubne opne. Puca glava. Neka sve pukne, neka ode u paramparčad – i glava i srce. Džaba im se šlihtate, oni su gazde, oni određuju pravila igre. To je tako. Mi smo ovde stranci, došljaci, građani drugog reda. Džaba im se šlihtate. Ja to dobro znam, sve sam pokušala, sve, i da imam najbolje ocene u školi, i da najbrže trčim na maratonu, i da najlepše izgledam na žurki, i da najglasnije pevam na koncertu, i da najbolje čuvam tajne u odeljenju... Sve sam probala, kad ti kažem, sve – i opet ništa nisam postigla. Niko od njih me nije nikad snažno zagrlio, niko me nije upoznao sa svojom tetkom, niko ga ne zanima moj Beograd, niko nema želju da upozna Milu, Lanu, Danku, Dareta, Zoranu... Kažem ti, mama, džaba im se šlihtate. Oni su samo ljubazni i to je sve. Kako ne kapiraš?!

A tek kako mrzim kada me vučete po našim klubovima. Ljudi, vi ste pankeri, zar ste to zaboravili?! Kakav turbo-folk vas spopao! A tek vaši izgovori: *Danas će u klub doći i konzul, znaš kako je, nikad se ne zna da li će nam nekad zatrebati njegova pomoć. Ne možemo večito da se izdvajamo od našeg sveta. Ne znam za vas, ali taj svet nije moj, moj svet je u Beogradu, tačnije na Zvezdari. E, da, šta me još izluđuje na tim proslavama, to što mi natrpaš pun tanjir prasetine, čevapa i slanine. Ženo, ja sam vegetarijanka, ja ne jedem meso! Zar je tebi važnije šta će ti ljudi misliti o meni od toga kako se ja osećam?*

*Ja često pričam sam sa sobom
moja glava je stovarište
glupih stvari
moja glava*

*Ja, ja nemam mnogo prijatelja
ne treba mi niko
da mi kaže da me voli
ne treba mi niko
da mi kaže da me voli*

Lako je Stefanu i Leonu, oni se sporazumevaju na nemačkom. Njih u školi ne mogu da provale po akcentu. Njima ništa ne znači kafić *Tri brata* preko puta VI gimnazije. Oni mirno prolaze pored ograde osnovne škole *Veljko Dugošević*. Babi i dedi samo mahnu preko *Skajpa* i odmah trče nazad u sobu da nastave igricu. Njih tetka Mira nije vodila na pijacu Đeram i nije im kupovala prve trešnje, vezane

koncem za peteljke. Oni nisu s Petrom preturali po starim stvarima u garaži. Oni nemaju strah da će zaboraviti kako izgleda krošnja ispred Milana Rakića 59. Oni nisu obećali prijateljima da će doći u Beograd za Novu godinu. Njima ne smeta kad se ti i tata uvlačite gazdi i njegovoj ženi. Njih ne boli kad igrate kolo u srpskom klubu. Njima ništa ne smeta. Oni su rođeni ovde, oni su Nemci. Oni već planiraju da se zaposle u *Poršeu*. Oni ne razumeju zašto se ja ljutim kad me zoveš Johana. Ne shvataju zašto sam se ja zaključala u sobu i zašto ti plačeš ispred mojih vrata. Njih ne boli kad tata izvadi šljivovicu iz bifea i sam popije pola flaše. Oni su rođeni ovde, oni govore nemački bez akcenta.

PETAR, SEDAMNAEST GODINA

Ne znam kako se to dogodilo, ali dogodilo se. Valjda ga je toliko bilo u meni da više nisam mogao da ga kontrolišem i zaustavljam. Naprosto je izleteo iz mene, kao povraćka. A ja bar s povraćanjem imam iskustva. Prvo ti bude muka, i bude ti loše, i glava te boli, i sve ti se muti pred očima, i teško ti je da dišeš. Jednostavno, nisi ni za šta, a onda, odjednom, pre nego što stigneš i noge da razmakneš, povraćka ti je već na patikama, farmerkama, majici... Ona mora da izleti iz tebe gde god da si i s kim god da si. Kad se izbljuješ, neko vreme ti drhte kolena i odvratan ti je ukus u ustima, ali ubrzo osetiš olakšanje. Nema one jebene mučnine i teskobe u stomaku. Vraća ti se krv u glavu i snaga u telo. Isto je i sa strahom. Ne možemo ga nadvladati, jedino je moguće da ga prihvatimo, osetimo i pustimo da ode. Strah ne trpi otpor, baš kao ni povraćanje.

Ćale, toliko već puta u životu stojim ubljuvan i posramljen dok keva panično trči u kupatilo po krpu i lavor. Stojim tako ukočen i stidim se što sam slab i bolešljiv, što sam mali i jadan. Dobro mi je poznat taj osećaj iz detinjstva. Ti okrećeš glavu na drugu stranu, a keva se savija i kreće da pere najpre moje pantalone i patike, a zatim parket i tepih. Ona je uvek između nas dvojice. Pokušava da nas poveže,

upakuje u porodicu i na vrh stavi svilenu mašnu. Sirota keva, misli da je moguće sakriti naše usrane odnose. Čale, ali tebi je valjda jasno da se sve vidi – i da ja tebe mrzim i da se ti mene gadiš. Panično se držimo jedan za drugog, kao vezana creva, a nikome nije dobro.

Ali to nije sve. Tvoj sin jedinac je noćas pokušao da se ubije. Da, baš tako. Znam gde držiš jebeni pištolj – u garaži, na zelenom kredencu, u crnom malom koferu. Šifru na koferu sam brzo provalio, šta bi egocentrik stavio kao šifru nego svoj datum rođenja. Vidiš, čale, ja znam kad si ti rođen, jer se tvoj rođendan uvek gala proslavlja, s vatrometom i zvanicama, a ti, čale, ne bi mogao za mene da popuniš nijedan jebeni formular. Ne bi mogao jer ne znaš u koji idem razred, kako mi se zove razredna, koju muziku slušam, zašto ne volim ekskurzije, koja mi je omiljena knjiga, šta ne volim da jedem, koja mi boja najbolje stoji, zašto sam uvek sam, zašto noću ne mogu da spavam, kako se osećam kad pada sneg, zašto idem u teretanu i nedeljom, zašto radim vežbe sve dok mi se ne zavrti u glavi... Čale, znaš li odgovor bar na jedno pitanje iz ovog formulara? Naravno da ne znaš, jebe ti se. Ti se mene stidiš.

Nikada nisam smeo glasno da se smejem. Mama bi me odmah prekinula: *Pssst, tata priča telefonom... Tata ima goste... Pssst, tata spava...* Ti si, čale, uvek ljut, nezadovoljan i nedodirljiv, čak ti je ispod časti i da me pogledaš, a ja sam većito povređen, sjeban i željan tvoje pažnje i pohvale. Šta sve nisam pokušavao da ti se dodvorim! Kao lud sam vežbao na spravama u teretani da bih postao jak

i snažan. Mislio sam – kad očvrsnem stomačne mišiće, više neću povraćati. Svašta sam mislio i svašta pokušavao! Samo kad se setim kako sam se tresao pod jorganom dok si napadao kevu da nisam tvoj sin, da sam ti podmetnut. A kako sam se jebeno radovao kad sam otkrio da imamo mladeže na istim mestima. Mislio sam da je to neki dokaz. A vidiš, ćale, tek sam noćas skapirao o čemu se radi, noćas u garaži kada sam držao tvoj jebeni pištolj na slepoočnici. Otkad znam za sebe, ti pričaš kako sam ja plašljiv na mamu, kako ništa nisam nasledio od tvoje srčanosti. E, pa, ćale, neće biti! Ja sam kukavica na tebe! Ja sam pljunuti ti! Ćale, ja sam tvoj klon. Predstava je završena, provalio sam te, ćale! Ti napadaš iz straha kao i naš Bleki. On najviše reži kad se najviše uplaši, baš kao i ti, ćale. Tebe je strah od svega i svačega – da se ne provali da nisi pročitao knjigu o kojoj pišeš kritiku, da ne znaš dobro engleski, da imaš ljubavnicu, da su ti roditelji zemljoradnici, da ti se rođeni brat ubio, da ti supruga gleda turske serije, da ti je sin pizda... Sad mi je jasno zašto nikada nisi letovao sa mnom i mamom, zašto nisi išao na roditeljske sastanke, zašto nikada nisi podržao svoje studente na protestima.

Noćas sam stajao ublijuvan, upišan i usran nasred one garaže i ne samo što su mi drhtala kolena nego sam drhtao ceo, i plakao sam, i plakao, i plakao, i nije bilo keve s krpom i laborom nego sam morao sam da skupim sva svoja govna. I nije mi bilo teško, i nije mi se gadilo, i nije me teralo ponovo na povraćanje, jer nije bilo šta više da se izbaci. Sve je izašlo. I osetio sam olakšanje. Ono pravo, totalno olakšanje, ali totalno. Ništa me više nije stezalo i pritiskalo

u stomaku. Pomislio sam, znači to je to. To je život! Ovaj trenutak, baš ovaj trenutak! Imam ga! Uhvatio sam ga! Otvorio sam vrata od garaže. Preplavila me je prva jutarnja svetlost. Bože, kakav prizor! Sunce me grli. Morao sam da zažmurim od prevelike svetlosti. Lepo je. Bože, što je lepo! Istrčavam u jutro, u novi dan. Jebe mi se šta ćeš da kažeš kad zatekneš širom otvorena vrata od garaže. Čale, jebe mi se šta ćeš da kažeš što sam bacio tvoj pištolj u prvi kontejner. Jebe mi se šta ćeš da kažeš što trčim u gaćama posred ulice. Jebe mi se šta ćeš da kažeš kad pročitaš ovo pismo. Ja sam ga ionako napisao sebi. Možeš slobodno da ga spališ, pocepaš, baciš, progutaš, jebe mi se! Šta god da uradiš – nećeš me povrediti. To pismo sam ja, a ja nisam ni dobar ni loš. Ja sam Petar. Ja sam Petar i volim da trčim. Zapravo, jebe mi se za teretanu i sprave. Ja najviše volim da trčim, i to kroz Zvezdarsku šumu. Tamo mogu da trčim i urlam kao manijak.

Čale, žao mi je, ali ne možeš da me stigneš i ne možeš da me kazniš, a znaš zašto, čale? Zato što te volim. Da, čale, volim te, kao što te niko u životu nije voleo. Kapiraš, čale? Verujem da ti je sve ovo prekomplikovano, ali nije ni važno. Nije bitno da ukapiraš, bitno je da osetiš. Noćas, dok sam stajao u garaži, ja sam osetio, osetio sam koliko je život lep, jebeno lep. Čale, i ti to možeš da osetiš, ali pre toga moraš da prestaneš da se foliraš. Čale, kako je jebeno dobro biti ono što jesi! Niko ne mora da ti se divi, da te obožava i da te se plaši. Čale, veruj mi! Bar jednom u životu mi veruj!

Trčim sredinom ulice i širim ruke. Ljudi još spavaju. Budni smo samo sunce i ja. Čale, vidi me, ja letim! Ja sam ptica!

MAJA, ŠESNAEST GODINA

Nisam te želela, od samog početka te nisam želela.

Tog jutra sam bila tužna i jadna i bilo mi je potrebno da me Vukan zagrlji, i da me drži u naručju, i čuva, i ćuti, i miluje po kosi. Poslao mi je poruku da dođem kod njega, da je prvi čas ionako već počeo, da ćemo otići na drugi. Roki je skakao najpre po meni, a onda po vratima. Hteo je da ide napolje. Vukan me je ljubio, a onda smo se skinuli i legli na tepih. Soba mu je bila u haosu. Sneg je padao. Gledala sam u pahulje dok se Vukan znojio i sve brže dahtao. Kosa mu se lepila za čelo. Vreme je bilo odvratno, seks još odvratniji. Vetar je kovitlao pahuljice i one su se unezvereno zaletale u prozorsko staklo. Vukan je žmurio i baš ga je bilo briga za mene. I mene je baš bilo briga za mene. Nije imao kondom, a ja mu ništa nisam rekla. Samo sam ležala i gledala kako napolju luđuje zima. Jedva sam čekala da svrši, da se obučem i istrčim na ulicu. Dozivao me je s prozora, zvao na mobilni, slao poruke... Nisam mu odgovarala. Kod njega sam zaboravila kapu, spustila sam je na stolicu, odmah pored vrata.

U početku sam mislila da mi kasni menzis, kao i obično. Onda sam posumnjala da imam rak i da ću umreti.

Najpre sam bila na tatinoj strani. Mama mu je prigovarala da se loše oblači. Smetalo joj je kako žvaće i kako drži vijlušku. Ismevala ga je zbog hoda i govora. Ljutila se što ne vraća cipele na mesto. Ludela je zbog njegovog glasnog smeha. Gazila ga je i gazila sve dok ga nije oterala od kuće, mog tatu, mog velikog taticu. Mislila sam, neka je otišao, spasao se. Mislila sam, ona je kriva i neka joj je sad teško. Pa šta ako tata sada živi s drugom ženom i njenom ćerkom?! Baš me briga! On će uvek biti moj tata-salata, a ja njegovo Majče-Zmajče. Ali kada sam videla da je tata čučnuo ispred onog vrtića i poljubio njenu ćerku, srce mi je istog trenutka izletelo iz grudi i s treskom udarilo o asfalt. Sneg je počeo da pada, a ja da bežim. Htela sam da budem što dalje od tog vrtića, od tatinog poljupca, od svog srca. Kroz sat vremena zaboravila sam kapu kod Vukana, na stolici odmah pored vrata.

Lepo ti kažem, nisam te želela. Od samog početka te nisam želela.

Mama je sve ređe koristila imenice, a sve češće zamenice. Ljutito je govorila prijateljicama preko telefona kako moj tata njenoj ćerki pravi palačinke, nju vozi našim kolima, a njoj kupuje čizme, dok njegovoj ćerki zebu noge u patikama. Ali meni nije bilo hladno samo na nogama! Tog istog jutra ostala sam i bez kape i bez srca. Mraz i mržnja podvukli su mi se pod kožu. Postala sam Ledena Kraljica. A kada sam čula da sam trudna i da je kasno za abortus, onda sam počela da mrzim i tebe. Nisam imala zašta da se uhvatim i ti si postao kriv za sve. Morala sam da se

ispišem iz škole i vanredno polažem ispite. Bacila sam mobilni u đubre, nisam želela nikoga da čujem. Nosila sam trudničke farmerke i čekala red kod ginekologa s veselim ženama i njihovim zadovoljnim muževima. Mama je bila ispred doma zdravlja i pušila. Kad bih došla na red, zvala bih je s prozora i ona bi se tada popela na drugi sprat i ušla u ordinaciju. Medicinska sestra mi se osmehivala: *Ajde, dušo, uđi... Ajde, dušo, skini se... Ajde, dušo, stavi jednu nogu ovde, a drugu...* Lekarka nije mnogo pitala, samo je radila svoj posao. Mama je bila nedostupna kao moj mobilni. Potpisivala je sve papire koje su pred nju stavljali zdravstveni, socijalni, prosvetni i svi drugi radnici a da ih nije ni pročitala. Kad me je tata vodio na pregled, bilo je još gore. Svako malo je brojao koliko još žena ima ispred mene, a onda je šaputao u telefon, osmehivao se, smejučio, smeškao. Čim bi vratio mobilni u džep, opet bi imao onaj skrušeni izraz lica. Moj tata, moj veliki tatica! Onaj isti koji me je vozio sankama po Zvezdari i pravio mi palačinke.

Ne želim da ti se pravdam, samo želim da znaš kako je bilo, a bilo je sranje, veliko sranje. Spolja je tuklo sa svih strana, a kad bi me još i ti iznutra gurao i pritiskao nožicama, sasvim sam gubila kontrolu nad sobom. Udarala sam pesnicama po stomaku i vrištala. Nisam te želela. Nekoliko puta sam sebi izgrebala lice noktima. Krv mi se slivala niz obraze i mešala sa suzama. Ti si bio strano telo koje sam želela da izbacim iz sebe. Uzimala sam malo hrane, a pušila mnogo cigareta. Napolje sam izlazila samo noću, kada nije bilo šanse da sretnem nekoga. Sve sam radila iz inata

i sve naopako. I samo da znaš, onog jutra sam bila tužna, mnogo tužna, i jedino sam želela da me Vukan uzme u naručje i da me uteši. Ništa više od toga.

Mili moj, oprosti što sam te se stidela i krila stomak. Oprosti što sam htela da te dam na usvajanje. Oprosti što nisam želela da te pogledam kada si se rodio. Oprosti što nisam imala volju da te podojim. Oprosti što si ležao sam u sobi i plakao. Oprosti što još nemaš ime i prezime. Oprosti što tvoj tata ne zna da postojiš. Oprosti što sam ti baš ja mama. Oprosti. Molim te, oprosti mi. Želim da živiš. Želim da mi budeš sin. Želim da ti budem majka. Želim da budem bolja majka nego što sam bila ćerka. Želim da budem bolji roditelj od svojih roditelja. Ne ostavljaj me. Ti si nešto najsvetlije što mi se dogodilo. Molim te, daj mi još jednu šansu, sad kad opet imam svoje srce. Znaš, našla sam ga tamo na asfaltu, ispred vrtića, tamo gde mi je ispalo onog jutra, pre devet meseci.

KASNIJE

2. DEO

HVALA

JELENA, DVADESET GODINA

Draga Sanja,

Već neko vrijeme se spremam da ti pišem, al' nikako to da uradim. Uvijek mi se nešto ispriječi, manje ili više hitno. I sad ugrabih parče života samo za tebe. Želim da ti se zahvalim na pomoći. Da, dobro si pročitala. Vjerujem da si zbunjena jer do prije nekoliko minuta nisi znala ni da postojim. Moja ti Sanja, sve je krenulo od tvoje pjesme. Naletjela sam na nju sasvim slučajno, više se ne sjećam ni gdje ni kad. Kažu da na svijetu nema slučajnosti, sve se dogodi s nekim razlogom. Biće da je to istina.

Evo o čemu se radi, moj otac je sveštenik u pravoslavnoj crkvi u Bijeljini, a ja se zaljubila u Admira. Majka i otac su bili skroz protiv naše veze. Bezbeli jer je on druge vjere i narodnosti. Branili su mi da ga viđam. Aman kô da smo u srednjem vijeku! Za svoju *Jelenicu, mezimicu, jedinicu, ljepoticu i pametnicu* imali su sasvim druge planove. Ja sam naučila da radim samo kako oni kažu, ali ovog puta nisam mogla. Nikako. Izlazila sam krišom, lagala ih, svađala se, bježala, prestala da jedem, popustila u školi. Moj Ado i ja smo se sastajali u Ugljeviku, na pola puta. Bilo nas je strah da nas neko vidi i u Tuzli i u Bijeljini. Krili smo se od

svijeta po ugljevičkim kafićima kô najveća fukara. Savjest me je pekla non-stop, kad sam s njim – što sam s njim, kad nisam s njim – što nisam. Da se razumijemo, nisu ni njegovi roditelji bili bolji u početku, al' je on nekako umio s njima. Ja s mojima nikako. Što su me oni više stiskali i pritiskali, ja sam prema njima bila sve gora – *udrio tuk na luk*. Da stvar bude još teža, ni drugarce me nisu razumijele. Stalno mi brojale: *Ma, što će ti taj musliman pored toliko naših momaka!* Na kraju je dotle došlo da danju nisam mogla govorit, a noću disat. Duša me moja bolje-la. Niti da krenem nazad, niti napred. I onda, u to neko vrijeme, pročitam tvoju pjesmu. Pročitam je jednom, pa još jednom, pa još tri puta, pa još sedam. I čim stignem do posljednjeg stiha, odmah se vraćam na prvi i ne mogu dočekat onaj dio:

Drala bih se kô magarac s mosta:

Ja sam vlasnik svog života,
dosta, kažem dosta!

I počnem polako osjećat vazduh u plućima. Uдах. Izдах.
Uдах. Izдах...

Čudo. Čudo kako te pjesma može iscjelit.

I tako te ja upratim na *Instagramu*. Na svakoj slici se smiješ, da čovjek ne povjeruje, i kad primaš infuziju, i dok si na štakama, i kad sviraš gitaru... *Vidiš, Jelena*, kažem sebi, *ima neko kome je još teže, ima neko koga život još jače šamara, ali taj se nije umusio. Taj neko se smije i veseli*

svakom novom danu. Malo-pomalo i ja tako počnem primjećivat druge ljude, druge kuće, vjetar, sunce, lišće, mjesec, zvijezde, pse i mačke.

Nađem te i na *Tviteru*. Prijalo mi je sve što objaviš. U trenutku uhvatiš vječnost, usisaš je u riječi i baciš u zrak, pa ko uhvati – uhvati. Jednom si napisala: *Ako želiš da ti oči budu plave, gledaj što češće u nebo!* I tako ja ponovo otkrijem svoj rođeni prozor. Otvorim ga širom, podignem pogled, kad imam šta vidjet – sloboda. Puno nebo slobode. I šta ću? Nasmijem se.

Moja ti Sanja, ne možeš ni zamislit koliko sam se radovala kada si slikala i objavila otpusnu listu iz bolnice. Skočila sam na noge i povikala iz sveg glasa: *Sanja ide kući!* Čitavo odeljenje se upiljilo u mene, a profesorca istorije zapisala u dnevnik da remetim nastavu. A kad si na *Youtube* okačila pjesmu svoga benda, plesala sam sa slušalicama po cijelom dnevnom boravku. Pela se po foteljama i trosjedu, vrtjela se oko stola, pljeskala rukama, pjevala. Od čuda mami na pod ispala kašika, a tati donja vilica. Nisu bili sigurni da li treba da zovu ljekara opšte prakse, Hitnu pomoć ili psihijatra, pa su ostali tako ukočeni kao gipsani lavovi na ogradi. Ja sam skakala po sobi i tresla glavom. Bila sam presretna jer si konačno strahu došla glave i jer si pobijedila!

Dani su prolazili. Prijatelji počeli primećivat promjene kod mene. Kosu sam skroz prestala ispravljati, pustila sam je da bude onakva kakva jeste – valovita. Više nisam vukla

noge dok hodam, korak mi je postao i brži i laganiji. Nastojala sam glasnije govorit, bez mrmljanja sebi u bradu. Jednom tako zagledam se u ogledalo. *Nisi ti ni tako loša. Sve više mi se dopadaš*, dobacim sebi i nasmijem se. I ubrzo nakon toga sjednem za sto s roditeljima. Oni s jedne strane, ja s druge. Fino im kažem što imam – da ću uskoro maturirat i da bih željela da idem na studije ili u Beograd ili u Sarajevo, još ne znam tačno. Namjeravam upisat veterinu. Sa mnom će krenut i Admir. On hoće studirat režiju. Živjet ćemo skupa jer nam je lijepo kad smo jedno uz drugo. On voli mene, ja volim njega i to je to. Plan nam je da jednog dana odemo za Novi Zeland, tamo gde nas niko neće pitat ni ko smo ni odakle smo. Tamo ćemo se vjenčati i bez rodbine i bez ikakvih verskih, političkih i svakih drugih obilježja, jer tako će najbolje biti za sve nas. Mater i otac samo šute i slušaju, pa istom rekoše: *U redu*. Zamisli, moja ti Sanja, kažu biva, *u redu je*. Prvi put su rekli da je nešto u redu.

Eto, tako je to bilo prije neke dvije godine, a evo što se upravo dogodilo – donio nam poštar paket. Moji nam poslali dva džempera i kineske sijalice za jelku. Plus ja dobla vanilce, a Ado ćeteniju, svakome ono što najviše voli. U paketu je bila i čestitka. U njoj stoji da nam žele sretnu Novu godinu, da čuvamo jedno drugo i da se volimo, kao i da jedva čekaju zimske ferije da im dođemo. I pre nego što ću njima da odgovorim, otvorim *Mesindžer* i krenem tebi da pišem.

Moja ti Sanja, hvala za pjesmu, jer da je nisi napisala, možda i dalje ne bih znala ko sam i što sam. Ne bih znala što hoću i što neću. Vjerovala bih da je život nepravedan i vjerovatno ne bih bila sa Admirom. Eto, kroz ovo pismo si i ti mene upoznala, pa mogu da ti poželim sretnu Novu i sve najbolje i najljepše, jer ti samo najbolje i najljepše zaslužuješ. Pozdravi momke u bendu!

Zagrljaj
Jelena

P. S. Ado i ja jedva čekamo koncert u Beogradu! Bićemo u prvim redovima, prepoznaćeš nas po ☺ ☺ licima.

MIRA, ČETRDESET DVE GODINE

Dragi moj Petre,

Samo što sam ti završila mejl, nešto pogrešno pritisnem i izgubim celo pismo. Evo, sad ti pišem iz početka. Ovaj njihov kompjuter je na nemačkom, teško se snalazim, a trenutno sam sama kod kuće, pa nemam koga da pitam. Ne znam da li ću uspeti baš svega da se setim iz prethodnog pisma.

Štuttgart je divan grad, ni mali ni veliki, taman po meri čoveka. Ulice su čiste, prevoz tačan u minut, prodavci ljubazni, ljudi srdačni, penzioneri vitalni, deca vesela. Ovde sam tek deset dana, a čini mi se kao da sam ceo život. Ne kaže se džabe da se čovek brzo navikne na bolje. Sine, hvala što si me nagovorio da dođem kod sestre. Polako se oporavljam. Ja kao da sam sve ove godine bila u nekom dubokom snu.

Simići su izuzetno pažljivi prema meni. Toliko me dvore da mi je neprijatno. I još se oni meni zahvaljuju, kažu kako im ja mnogo pomažem, naročito oko dece. Moja Dana stalno ponavlja da se Jovana promenila za 180 stepeni otkako sam ovde. Kaže da s njom nikako nije mogla da izađe na kraj.

Svi su se oni snašli, a Jovanu baš muči nostalgija. Stalno priča o Beogradu, mašta o tome da se vrate u Milana Rakića. A gde bi se vratili? Kod babe i dede u 45 kvadrata? Još smo i nas dvoje sad tamo? Branko i Dana taman ovde pustili korenje. I stvarno, mnogo im je lepo. Stan je veliki, svetao, luksuzan, u divnom delu grada. U njihovom kraju nema stranaca, samo Nemci. A tek da vidiš kakve su im ovde škole i vrtići! Da se raspametiš!

Znaš, Simići pokušavaju da mi ovde obezbede boravak. Ako uspem da dobijem papire, odmah i ti dolaziš. Videćemo šta će biti, zakoni su se pooštrili, ni Nemačka nije ono što je nekad bila. Sve su češća otpuštanja s posla, zatvaraju se firme, pa onda ova situacija s migrantima... Petre, ja tako kad legnem uveče, sve razmišljam o tome da ti završiš dizajn i zaposliš se u *Mercedesu* ili *Porše*u... Gde bi nam kraj bio! Ali dobro, samo polako, kako ti kažeš, idemo korak po korak. Za mene ništa ne brini. Dolazim k sebi. *Bromazepam* uzimam samo jednom dnevno, pred spavanje. Više ne drhtim da li sam nešto pogrešno uradila. Niko me ne ispravlja ako napravim gramatičku grešku. Navikavam se na život bez ismevanja, ignorisanja, optuživanja. Simići su tako dragi i Leon je mnogo sladak. On ne zna srpski, pa ga ja učim, svakog dana pomalo. Da vidiš samo kako je bistar, jednom mu nešto kažem, on odmah zapamti. Opasan je. Stefan je moj učitelj nemačkog. Kad negde idemo, on mi sve objašnjava i pokazuje. Samo da vidiš kako je strpljiv i razložan. Podseća me na tebe kada si bio mali. Jovana najviše voli da joj pričam o Beogradu i kako sam je kao malu vodila na Đeram i kako sam joj kupovala prve trešnje. Ta

priča joj mnogo znači, ne znam zašto. A seća se kad ste se ti i ona igrali istraživača u našoj garaži. Čak mi je nacrtala kako je nekada garaža izgledala. Neverovatno kakvih se sve detalja seća, ja sam pola toga zaboravila. Slikaću taj njen crtež, pa ću ti ga poslati, kažem ti, neverovatno! Zamisli, seća se babine haube za sušenje kose, možeš misliti! Nacrtala je i tvoje klizaljke i sanke, sanduk iz Kosjerića, zeleni kredenac i na njemu onaj tatin mali crni kofer. Njega sam još onog jutra bacila, kamo sreće da sam to ranije uradila.

Juče smo Jovana, Stefan, Leon i ja išli u *Mercedesov* muzej. Mnogo su ga lepo koncipirali. Ti bi se raspametio! Ostali smo skoro ceo dan. U njemu ima baš dosta toga zanimljivog. Prikazani su različiti modeli *mercedesa* i brojne fotografije, tako da smo mogli da vidimo kako se živelo u prošlosti. Uostalom, doći ćeš, pa ćeš videti! A tek kakvih sve ima radnji s tehničkom robom! Ludilo! Kažem ti, raspametićeš se!

Trudim se da što više odmenim Danu u kućnim poslovima. Nije joj lako. Radi u banci na šalteru, tuđi ljudi, tuđ jezik, tuđ novac. Nisu Nemci kao mi, kod njih sve mora da se uklopi u paru, inače odoše i posò i glava. Branka viđamo samo vikendom. On radi od jutra do mraka. Ima dobru platu i dobar posao, ali zato gine. Pre neko veče je zaspao u liftu. Stoječki. S glavom naslonjenom na vrata. Kad se lift zaustavio i vrata otvorila, Branko poleteo naglavačke, pravo na komšiju koji je stajao u hodniku. Komšija se prestravio. Ispala mu kesa sa smećem iz ruke. Stariji čovek. Samo što ga srčka nije strefila. Branko je posle toga još morao da

skuplja smeće po hodniku i da se izvinjava. Brinem za njega. Mnogo radi. Nije lako biti uspešan u tuđoj zemlji.

Šta ima novo u Milana Rakića? Kako su baba i deda? Po slikama bih rekla da su živnuli. Očigledno im prija što si kod njih. U poslednje vreme su svašta preturili preko glave, nije im lako. Tek što su preboleli odlazak Simića u Nemačku, mi ih opteretili našom mukom. Kad budeš imao vremena, odvedi ih na hipodrom, znaš koliko im to znači, ali im ni slučajno ne daj da jašu. Nisu oni više za jahanje. Eventualno, mogu da timare konje i to je sve. I naravno, šalji slike!

Da li ima novosti za Blekija? Sve se nadam da će se iznenada pojaviti. Važno je da i dalje objavljuješ da ga tražimo. E, Bleki, Bleki! Mangupe jedan! I molim te, Petre, prestani sebe da kriviš što si ostavio otvorenu garažu... Da nije otišao onog jutra, otišao bi neki drugi put. Njega ne drži mesto. On je pun vetra. Kako je došao kod nas, tako je i otišao.

Znaš, Petre, posle onog tvog pisma više ništa nije isto. Pokrenuo si lavinu. Sve se promenilo. Ni u najluđem snu nisam mogla da zamislim da će se ovako stvari odvijati. Život je zaista pun iznenađenja! Neverovatno! A sve zahvaljujući tebi. Ozbiljno ti kažem, jer da ti nisi otišao onog dana iz kuće, ja bih i dalje sedela i čekala da mi sloboda padne s tavana. Otvorio si mi oči. Najednom mi je postalo jasno da ne moram više da budem nesrećna i usamljena.

Dana misli da treba da krenem na psihoterapiju, ali dobro, to je sad već neka druga priča...

Drago mi je što se viđaš s tatom. Možda zamenite uloge, pa on počne da povraća pred tobom. Šalim se, mislim šalim se za povraćanje. A to što se viđate, to mi je drago. Časna reč!

Javi kada ti odgovara da se čujemo za vikend preko *Skajpa*. Zaželela sam se i tebe, i babe, i dede. I Jovana bi da razgovara s vama. Uh, zamalo da zaboravim, molim te, slikaj ono drvo ispred naše zgrade. Hoću od te fotografije da napravim poster, da ga uramim i poklonim Jovani. Ne znam zašto, ali to drvo joj mnogo znači. Stalno o njemu priča. Običan javor, najobičniji javor, a ona crče za njim.

Voli te mama

LJUBICA, OSAMNAEST GODINA

Draga Teodora,

Kada si me pozvala na doček Nove godine u starački dom, mislila sam da me zajebavaš. *To nije istina. Nemoгуће!*, proletelo mi je kroz glavu. Kada si rekla da dolazi i Crni, podigla sam obrvu. *Ova se uradila kô domaći zadatak*, pomislila sam i pažljivo te pogledala. Znam da si strejt, ali jebi ga, teška su vremena, vezana si za bakutu, garant si uzela nešto da se opustiš. Onda pomislim: *Jadnica, nije njoj lako. Malo ću da kuliram s njom, a onda ću da palim svojim putem*. Kad ... prilazi nam Crni. Otvara ranac i počinje da vadi platno. Uvaljuje mi jedan kraj, a drugi razvlači po ulici. Na platnu piše: DRGI PENZIONE-RI SREĆNU NOVU GODINU ŽELE VAM GROBARI. Znači, Crni je ispunjen srećom kao balon helijumom. Nikad ga nisam videla takvog. Pita nas za mišljenje. Znači, ja se osvrćem, gledam oko sebe, mora da je u pitanju neka teška ispala, nameštaljka, skrivena kamera. Ti potrčiš prema Crnom i izljubiš ga, on stoji miran kao Kip slobode. Štipa se za nogu samo da ne pokaže zadovoljstvo. Crni je uvek ljut i uvek mračan. Crni nikada ne bi mogao da glumi Sunđera Boba. Vadim cigaretu. I dalje ne kapiram šta se dešava. Crni me značajno gleda. Vadim upaljač.

Tebi nije frka da pokažeš emocije. Ti blistaš. Palim cigaretu. Crni mrda glavom u pravcu natpisa. I dalje me drži prikovanu svojim pogledom. Očekuje moje mišljenje, šta li... Uvlačim dim. Pokušavam da dobijem na vremenu. Proklinjem sebe što sam uopšte zastala da ti se javim. Treba da se farbam, a nisam još ni farbu kupila. Crni gubi strpljenje. Pita me: *Batice, šta kažeš, a?* Osećam napetost u njegovom glasu. Gledam natpis. Gledam tebe. Gledam Crnog. Opet gledam natpis. *Fali jedno A*, primetim i nastavim da pušim. Crni se zategne kao uže na bandžiju: *Batice, nije istina! Ne fali! Lepo piše GROBARI! Šta sereš, Ljubice!* Prilazim natpisu i pokazujem na reč DRGI. *Ovde fali A*, objašnjavam i vraćam se na staru poziciju. Crni tu prsne, počne da psuje, da se premešta s noge na nogu. Ti ga ubeđuješ da to nije nikakva greška, da je natpis sasvim u redu. On nešto mumla u bradu, pominje čaleta, ti ga razuveravaš, ja stojim i pušim. Znači, bolesno. *Trumanov šou*, drugi deo. Ko bi rekao da se snima baš ispred naše škole!

Lani sam rekla da ide na Karaburmu bez mene, da ću i ja doći na žurku, ali pre toga moram da završim neki hitan posao na Bežanijskoj kosi. Morala sam da je slažem. Znala sam da neću otići na žurku! Kako da joj kažem da slavim Novu godinu u staračkom domu? Kako?!

Sedim u busu sedamdeset sedam i gledam kroz prozor. *Ne tresi toliko nogu, otpašće ti štikla*, čujem Crnog. On sedi do mene. Umotan je u grobarski šal. U krilu drži ranac. Ti sediš ispred nas. Sredila si se kao za dodelu Nagrade

Gremi, a ne za gerijatrija-parti. Okrećeš se ka meni i govoriš: Šta si se umusila?! Ma, biće ti super! Sto puta bolje nego s Lanom. Videćeš! To su samo predrasude, mislim to da su stari ljudi dosadni. Naprotiv, oni su puni života! Uostalom, skapiraćeš uskoro! Samo da vidiš kako igraju zumbu!

Znači zumba! Crni je u pravu, otpašće mi štikla od treskanja! Ovo je ludo! Sad ću da vrisnem i tražim od majstora da otvori srednja, da zaustavim prvi taksi i odem na žurku. Lana me je ionako zvala već pet puta. Kaže da svi pitaju za mene. Ona se već smuvala s nekim plavim tipom iz III/2. A ja? Udaram glavom o staklo. U ovom sjebanom autobusu ne radi grejanje. Više ne znam da li tresem nogu od besa ili od hladnoće. Znači zumba! Ne mogu da verujem! I taman odlučim da okrenem Lanu i da joj kažem da zove policiju i da im javi da su me Teodora i Crni oteli, i da me vode u dom za stara lica, i da će me tamo prodati kao mlado, belo roblje ... kad Crni skine šal i umota me u njega kao mumiju. Ali to nije realno! Crni nikada ne skida svoj šal. Taj šal nije običan, taj šal je grobarski. Da ne veruješ – ja se ugrejala. Kad smo izašli iz busa, meni vrućina. *Da li će tamo biti pića?*, pitam dok palim cigaretu. Računam, da se uroljam kô svinja, bar da se sutra ničega ne sećam. *Naravno, to je starački dom, nije vrtić*, odgovaraš i sve poskakuješ dok hodaš. Gledam oko sebe. Majko moja! Ne mogu da verujem gde sam došla. Koja nedodija! Blago Lani! Ona je sad sa svojim dečkom. Srećnica! *Evo nas*, osmehuješ se i pridržavaš vrata. Ulazimo. Dočekuju nas *Kalipso dens*, oznojeni Deda Mraz i brdo staraca. Znači, ovo nije istina.

Isključujem mobilni. Stvarno ne znam šta da kažem Lani kada me sledeći put bude zvala.

I tek kada je počelo odbrojavanje pred ponoć, konačno shvatim šta ja tražim među ekipom sedamdeset plus. Crni stoji na stolici u atletskoj majici i vitla šalom. Grobar podigao atmosferu do usijanja. Poneo je on i baklje, ali su mu medicinske sestre oduzele. Ja u zagrljaju – s jedne strane s deda Milanom, sa druge s baba Radom. Urlam kao životinja: 10, 9, 8... Cipele sam izula još pre pola sata. Moravac ne trpi štikle. ... 6, 5, 4... Gledam sva ta radosna lica oko sebe, gledam kako ti grliš i ljubiš svoju bakutu, gledam natpis DRGI PENZIONERI SREĆNU NOVU GODINU ŽELE VAM GROBARI i krenu mi suze niz obraze. Jebote, plaćem a alkohol nisam ni videla! Totalni trip.

I evo nas u busu za Obrenovac. Javila sam mojoj bakuti da stižemo i da nam spremi doručak. Majstor nagario grejanje. *California dream*. Crni spustio glavu na moje rame i spava. Skuplja snagu za reprizu dočeka. Lana naizmenično lajkuje slike na stranici *Ustanova Gerontološki centar – Beograd* na kojima smo tagovani i uporno me zove na mobilni. Ja joj odbijam pozive i stiskam ranac. Lana mi sada nije ni u jednom planu. Samo mislim o tome kako ću razvući platno u babinoj kuhinji. Biće luđe nego u staračkom domu. Garant! Sad smo se uvežbali. Moja bakuta će odlepiti od sreće. Poslednji put kad sam bila kod nje... Stvarno, kad sam bila poslednji put kod nje? Ovog leta? Ne, nije bilo leto. Bila je zima. Znači bila sam za slavu.

Ceo bus je samo naš. Ti si legla na zadnja sedišta. Spavaš kao top. Ja ti završavam pismo. *Majstore, je l' može da se zapali?*, pitam. *Što da ne može? Nova godina je*, odgovara majstor, stavlja cigaretu u usta i otvara prozor. Tea, nadam se da ćeš moći da pročitaš moj škrabopis, jebi ga, razdrndan bus, mnogo se trese. Raspisala sam se, *sori*, ponele me emocije. Znaš, htela sam da ovo imaš napismeno. Kad jednog dana odeš u Norvešku kod keve, da ponesesh ovo pismo za uspomenu. Da se sećaš.

I da znaš, Teodora, ovo mi je najluđa Nova godina u životu! Babe mi!

Hvala ti.

Kiss Ljubica

MILOŠ, DVADESET ČETIRI GODINE

Draga Majo,

12. oktobar

Izvini što ti ovako upadam na blog. Nisam ni bot, ni trol, ni manijak. Zovem se Miloš (ali ne Forman, još sam bolji od njega, ha-ha-ha, zezam se, naravno). Studiram režiju na FDU u Beogradu, četvrta godina. Pratim te od samog početka. Pleniš svojim *life gardom*, a priča ti je mnogo jaka, pa sam mislio da snimim film o tebi. Već sam napravio scenosled i kasting. Igrala bi te moja koleginica, glumica sa treće godine, Tamara Ostojić. Ona je ekstremno talentovana, a čak malo i liči na tebe (bar koliko sam uspeo da provalim po onoj jednoj jedinoj tvojoj slici na blogu). Za početak, predlažem *miting* negde u gradu. Želim da ti izložim plan u vezi s tim kako sam zamislio film. Pazi, da ti odmah kažem, to će biti neviđeni hit. Razvalićemo! To bi bila kombinacija dokumentarnog i igranog, ali sve ću ti izložiti kada se budemo videli. Saglasna?

13. oktobar

Majo, izvini ako vršim *presing* na tebe, ali morao bih sutra profesoru da kažem šta ću raditi. Ako se on složi s temom, onda odmah pišem projekat za Ministarstvo kulture da

bih dobio sredstva. Rok za predaju projekta je 16. oktobar. Znači frka! Velika frka. *Pliz*, javi se!

14. oktobar

OK, kapiram te, skroz, ali mislim da grešiš. Garant bi pokidali. Maloletnička trudnoća je ultra aktuelna tema. Podižeš dete, vanredno si završila gimnaziju, upisala si faks, strava! Lako bi dobili sredstva, onda bi svi festivali bili naši. Ali OK, neću da te pritiskam. Ukoliko se ipak predomisliš, javi se. Uživaj! Pozdrav za malog Viktora! I hvala ti što si se uopšte javila. Pozz.

15. oktobar

Ma, opušteno. Imam neku rezervnu priču. Sve OK. Samo da znaš, ostaje dogovor. Ako se predomisliš, javi se!

Napominjem da sam slobodan svako veče posle devet. Pre toga sam na faksu. Vikendom takođe ne mogu, radim u trafici. Jbg, mora tako dok ne zabodem pravu šljaku.

18. oktobar

Sutra pravim žurku u *Tri brata*, preko puta Šeste, pa navrati. Specijalan gost na žurki i DJ biću ja. Voleo bih da te upoznam, bez obzira na film. Voleo bih da te upozna i moj kolega Admir. I on se zainteresovao za tvoju priču jer je i sam prošao ljubavnu golgotu. Inače, Admir i ja smo uspeli da predamo projekat na konkursu za Ministarstvo. Tema su nam migranti. Ideja nam je da nađemo nekog momka iz Sirije i da napravimo dokumentarac o njemu dok je u Bgd. Razvalićemo! Admir je druga godina na režiji i ekstremno je talentovan. Nas dvojica imamo

vlog pod nazivom *4 hands 1 film*, možeš da ga pogledaš na sajtu Youtube.

See you on the dance floor! Napominjem da vrtim samo vinile.

20. oktobar

E jbg, šteta što nisi bila. Razvalili smo. Ali OK, biće prilike.

3. novembar

Devojko, nije fer to što radiš! Znači, ne verujem! Čitam i ne verujem! Moraš da mu kažeš dok još nije kasno. On ima pravo da zna da je Viktorov ćale. Dramaturgija to nalaže. Ako ti nećeš, reći ću mu ja. Naći ću ga i sve ću mu ispričati. Keve mi! Ti si zločinac. Zajebećeš čoveka, i to najstrašnije. A tek Viktora! Šta ćeš da kažeš detetu kada te jednog dana bude pitao: *Zašto nisi rekla tati da sam se ja rodio?* Devojko, ekstremno si me razočarala, ali ekstremno. Mislio sam da si mnogo zrelija.

4. novembar

OK... OK... *Calm down*. Neću ići u Kovilj, i neću ti više pisati, i neću više čitati tvoj blog. Potpuno si u pravu. Nemam prava da se mešam u tuđ život. OK. Povukla me priča, *sori*. Evo, odlazim. Pa-pa! Nestajem. Pritiskam ESC, odjavljujem se s bloga, odustajem od svega, prenaključio sam, OK, ali jedno sam siguran – javi se Vukanu.

30. novembar

Admir i ja smo bili u manastiru Kovilju. Morali smo. Jbg, muška solidarnost. I samo da znaš, Vukan je strava lik.

Ado i ja smo mu ispričali u nekoliko rečenica o čemu je reč i čovek je odmah sve skapirao. Smesta je pristao da ga snimamo. Materijal je do jaja. Znači, ekstremno ludilo! Šaljem ti film čim ga izmontiramo.

4. decembar

Devojko, sad uopšte nije bitno zašto smo postavili film na naš vlog, bitno je da se ti javiš Vukanu. I to odmah! *Now! This moment!* Jbg, znam da si ljuta na nas, ali jednog dana ćeš nam biti zahvalna. Pazi šta ti kažem! Devojko, ne oklevaj! Resetuj se i zovi ga! Izadi sa čovekom i razgovaraj! Čula si šta je rekao. ON TE VOLI!

17. decembar

Yes!

Kaži Viktoru da mu je keva carica!

18. decembar

Majo, a da dođemo i nas dvojica s kamerom? Ha-ha-ha, ma zezam se! Već vidim kako si pretrnula! Ha-ha-ha-ha...

20. decembar

A sad bez zezanja. Bilo bi dobro da snimimo taj vaš susret. Onda bi film bio zaokružen, ovako kraj visi. Taj vaš susret bi zatvorio priču, kapiraš? Ako se predomisliš, javi se!

Pozz Admir i Miloš

DARA, ČETRDESET OSAM GODINA

Draga Silvana,

Tako me je obradovalo tvoje pismo, ne možeš ni da zamisliš. Nekoliko puta si me nasmejala do suza. Ono kada ti i tetka ubacujete pijanog Dragana u plastično bure zvuči kao scena iz najluđe komedije. Najviše mi se dopao detalj kada si poklopac izbušila makazama, da *govedo može da diše*. Eh, da sam samo mogla da vidim komšijine face kada su bure s Draganom našli u liftu! Ludo, skroz ludo! I uopšte, to vaše bekstvo u Beč, ne znam šta da kažem... Nadam se da ti je jasno da su na granici mogli da vas uhapse. Ne može se izaći iz zemlje bez pasoša. To je krivično delo. Pošto si ti bila maloletna, odgovarali bi tetka i Elvis, a šta bi bilo s tobom – ne smem ni da mislim. Pravo da ti kažem, ne mogu ni da zamislim kako si se smestila u prostor za rezervni točak, ali dobro, bitno da ste sada sve troje na sigurnom, daleko od Dragana i njegovog pištolja.

Silvana, mnogo mi je žao zbog onog događaja u školi. Da sam ja bila tada u smeni, ne bi se to tako završilo. Mogu misliti koliko ste propatili ... i ti, i tvoja mama, i cela tvoja porodica. Pitam se da li ti uopšte znaš da Lana tog dana nije ni ponela mobilni u školu. Ostao joj je kod kuće. Lana i Crni

su bili kažnjeni jedinicom iz vladanja. Mi smo pokušavali da te nađemo, ali ti kao da si u zemlju propala. Lično sam nekoliko puta dolazila do tvoje kuće i nikada mi niko nije otvorio vrata. Ostavljala sam poruke komšijama, ne znam da li su ti prenosili. Direktorka Olga je slala pisma, međutim, sva pošta nam se vraćala. Mnogo mi je žao što su te nepravедno optužili. Znam kako nepravda boli. Ali dobro, bilo pa prošlo. Ti si sad zauzeta sasvim drugim stvarima.

Odlično što vas je prihvatio Elvisov rođak i što je Elvisu odmah našao posao. Dobar početak. Obećava. Držim pesnice da tetku prime u taj frizerski salon. To bi stvarno bilo sjajno! Mnogo bi vam značile dve plate. Samo polako, sve će se srediti. Sad je najvažnije da sve troje dobijete papire, a koliko sam shvatila iz tvog pisma, taj Elvisov rođak je dobar čovek i ima dobru poziciju, pa može mnogo da vam pomogne.

Silvana, hvala što si se javila. Često sam razmišljala o tebi. Pitala sam se gde si i šta radiš... Na ulici sam zagledala prolaznike, nadala sam se da ću te sresti. Ti si lepa i pametna devojka. Samo zadrži tu svoju vedrinu i sve će biti u redu. Sećaš li se onoga o čemu smo pričale – niko nije bolji od tebe i ti nisi bolja od drugih? Život je pun iznenađenja. Svaki dan je nova šansa. Verujem u tebe, u tvoju dobrotu. Nikada neću zaboraviti kako si mi pritrčala i kako si me zagrlila kada si čula za mog Veljka. Kao da je beskrajni, plavi krug spustio ruke oko mog vrata, eto tako sam se osećala. Tvoja iskrenost je lekovita. I što bi rekao Crnjanski, ti si rođena za nešto čisto, svetlo, vanredno i

*neprolazno, kao ti komadi neba, što srebrni i plavi lebde
svu noć, ispod sjajnih sazvežđa.*

Silvana, uživaj u svakom danu! *Carpe diem!* Beč je divan grad. Ima toliko toga što se može videti – muzeji, galerije, onda čuvena bečka opera, poslastičarnice, kafei, pa zabavni park *Prater*, zoološki vrt... Za početak dobro je što si počela da učiš nemački. To ti je sada najbitnije. Bez znanja jezika si niko i ništa. Samo je važno da ideš redovno na časove. Tebi će to ići lako. Sviđa mi se što tetka hoće da te upiše u redovnu školu. Mnogo je pozdravi, reci joj da radi pravu stvar. Ne možeš ni da zamisliš koliko me je ova vest obradovala. Što više znaš – više vrediš ... i manja je šansa da te ljudi vuku za nos. Diploma će ti otvoriti nova vrata. Samo napred, Silvana!

Inače, kod mene ima baš velikih događaja. Moj Vukan je dobio sina Viktora, tako da sam ja postala baka, ali o tome ću ti pisati neki drugi put. Priča je duga i složena. Pravo da ti kažem, sve se izdešavalo iznenada. U svakom slučaju, Viktor nam je svima doneo mnogo радости. Nije što je naš, ali je presladak. Naša srećica. Majina mama i ja ga čuvamo na smenu, kad su Maja i Vukan na fakultetu.

I da ne zaboravim, u koverat sam ti ubacila četiri pesme Mike Antića. Neke koje nismo obrađivali na časovima. I da znaš, baš sam nedavno razgovarala s direktorkom Olgom, kako si ti recitovala *Besmrtnu pesmu* nije nijedan učenik u našoj školu. Eto, da znaš da se i dalje priča o tome.

Voli te tvoja nastavnica Dara

MINA, SEDAMNAEST GODINA

Ej Crni, gde si?

...

Imam nešto da ti kažem...

...

Silvanin burazer ti sprema sačekušu posle šestog na sporednom ulazu.

...

Kako koja Silvana? Pa Silvana *Gypsy Queen*.

...

Zato što je saznao da si mu tukô sestru.

...

Bilo je to u osnovnoj, kada ste je nabadili da je ukrala Lanin mobilni.

...

E, pa sad je saznao. Čula sam danas od jednog ortaka. Provereno.

...

Savetujem ti da posle škole izađeš na glavni ulaz.

...

Ma pustiće te. Samo kaži obezbeđenju da razrednoj treba da očistiš sneg s kola.

...

On nije mogao nikako da te druka jer je u Vašingtonu. I nemoj više da ga zoveš *pederčina*.

...

Zovi ga lepo po imenu – Đorđe.

...

Molim te, ne lupetaj, čovek uopšte nije išao s nama u osnovnu.

...

Živčani stvore, saberi se! Shvati da Đorđe uopšte ne poznaje ni Silvanu ni Erđana!

...

Kako kog Erđana? Pa Silvaninog burazera!

...

E, pa onda dobij batine, baš me briga! I ja, budala, našla kome da pomažem!

...

Zašto ti pomažem? Zbog Astora.

...

Mog psa.

...

Zato što si ga sa mnom tražio cele noći po gradu.

...

Šta je tebi? Ti kao Teina baba, ispraznila ti se memorijska kartica i ničega se ne sećaš.

...

Onda kada je Astor pobjegao...

...

Nisam, ali naći ću ga kad-tad, u to sam ubeđena.

...

Hvala ti, Crni... hvala... A ja sam Astora skapirala tek kasnije... Trebalo mi je vreme da ga skapiram... Sad bih radila sve drugačije.

...

Eto, a ja tebi kažem da danas posle škole ne ideš kući. Ni slučajno! Erđan zna gde stanuješ.

...

Kaže mi ortak da je mnogo zajeban lik. Nemoj da se zezaš! Poješće te mrak, čoveče!

...

Moraš da se skloniš negde. Bar na neko vreme, dok ne nađe novu žrtvu.

...

OK. Ja sam te upozorila na vreme, a ti sad vidi šta ćeš!

...

A što ne pitaš Teu da te skloni u starački dom?

...

Zato što si u govnama do guše, a Erđan te tamo sigurno neće tražiti. To ti je najsigurnije mesto u gradu!

...

Ma, opušteno, primiće te. Imaš dobre reference. Vidiš da si od direktora doma dobio zahvalnicu. Sedi tamo dok ti ne javimo da je vazduh čist.

...

Kako šta da radiš? Zezaj se s matorcima. Očigledno da ti to ide od ruke.

...

Uči ih navijačke pesme, organizuj turnir u malom fudbalu. Neka bakute pletu grobarske šalove, ma šta ja znam, smisli nešto.

...

To ti pričam! Tako je, a mogu i da vezu portrete fudbale-
ra! Čoveče, pokreneš biznis! Za početak otvoriš firmu na
kevino ime...

...

Vidiš, i to je dobra ideja. Mogao bi u biznis da uključiš i
mog ćaleta. Otkako mu je pukla firma, samo visi na *Tviteru*
i baca hejtove.

...

Super, samo ne znam šta će raditi kada nam iseku struju.
Računi nam se samo gomilaju na polici.

...

Ne seri! Pa kako živite bez struje?

...

Koji ste vi carevi! A šta ako vas provale?

...

Nisam znala. A šta je ćaletu?

...

I svaki dan ga vodiš na dijализu?

...

Sranje! Nisam to znala.

...

Čoveče, pa ti si skroz *cool* lik!

...

Jesi, dobar si.

...

Pa, neka si... Pa, šta onda?

...

Molim te ne seri! Ostavi sebe na miru!

...

I ništa. Sad oboje znamo da znamo.

...

Naravno da neću nikome da kažem! Za koga me ti smatraš? Nisam ti ja Lana!

...

I nisam nikakav batica! Prestani više tako da me zoveš. To me izluđuje!

...

OK, a sad odmah okreni Teu da ti organizuje prolaz kod matoraca u dom! Odmah je zovi!

DORĐE, OSAMNAEST GODINA

Dragi Vukane,

Kad si maturirao i otišao u manastir, bio sam zabezeknut kao i svi ostali. Razgovarali smo o tome nekoliko puta, ali, da budem iskren, nisam verovao da ćeš stvarno to da uradiš. A tek svi oni događaji pre i posle tvog odlaska – Majin porođaj, njen blog, pa Youtube, tvoja ispovest, vaše venčanje, ja kao tvoj kum... Da sam čitao takav roman, rekao bih da je preterano, da je nemoguće, da nije realno, a živ sam svedok da je sve baš tako bilo. Znaš, razgovarao sam malopre preko *Skajpa* o tebi sa onim mojim stricem, sveštenikom iz Bijeljine. (Sećaš se, pričao sam ti o njemu i njegovoj ćerki, mojoj šveci, što se zaljubila u muslimana?) Stric mi je rekao da si dobro postupio i kad si otišao u manastir i kad si se iz njega vratio. Zato i postoji iskušenički staž. Još mi je rekao da se u monaštvo ide iz radosti, a ne iz očaja i jada, i da je to sve u redu. Vidiš, zato sam i hteo da ti napišem ovo pismo, baš zbog ovog *sve je u redu*, setio sam se da si mi ti to stalno ponavljao.

Kad si me one večeri našao onako skenjanog između dva kontejnera kako plačem i kad si seo pored mene i stavio mi ruku na koleno i rekao *sve je u redu*, mislio sam da nisi

normalan. Crni me je svakodnevno maltretirao. U odeljenju su me svi gledali kao govno. Više nisam mogao to da izdržim, a nisam imao kome da se poverim, najmanje kevi. Bio sam na ivici samoubistva. Znači, pakao. Živeo sam u paklu. I onda ti kažeš da je sve u redu. Toliko je to bilo apsurdno da sam počeo da se smejem. Brisao sam suze i urlao od smeha. Ludačka scena. Kventin Tarantino. O tebi sam znao samo ono što se pričalo po školi, da si imao neku havariju s bratom, da te zovu Pobožni i da ne izbijaš iz crkve. Čak ti ni ime nisam znao. A kada si seo pored mene, činilo mi se kao da se znamo godinama. Čudno, to je bilo baš čudno. Sedeli smo na kesama sa smećem i smejali se. Te večeri Crni me je toliko mučio da sam se upišao, znači upišao sam se od straha, a ti si stalno ponavljao da je sve u redu. Nestvarno. Ali potpuno. U početku sam mislio da me startuješ, međutim, brzo sam skapirao da si strejt i tek mi onda nije bilo jasno šta hoćeš od mene. Počeo si da mi prilaziš na velikom odmoru, da me zoveš na pivo posle škole u *Tri brata* i, šta god bih ti ja ispričao, ti bi govorio da je to u redu. Prijalo mi je to da čujem, ali kada bih ostao sam u četiri zida, osećanje krivice bi puštalo nokte i zarivalo mi se u noge, ruke, stomak, leđa, u grudi i potiljak. Bolelo je. Sve me je bolelo. Prezirao sam i Crnog, i celo svoje odeljenje, i kevu, i ovu zemlju, i dan kada sam se rodio.

Sećam se da sam ti jednom pričao kako se stalno trudim da nađem svoje jato i odletim u neki pravedniji svet, ali sve što brže trčim i jače mašem krilima – sve sam trapaviji i dalji od labuda iz bajke. Onda si me ti savetovao da se

krstim i krenem na liturgiju, da se molim i palim sveće. Tada sam posumnjao da ti ipak nisi normalan, da samo gubim vreme s tobom, da si zastranio s religijom i da bi mi najbolje bilo da te se klonim. I te noći, dok sam plakao s glavom ispod jastuka, verovao sam da Crni radi pravu stvar, da me kažnjava jer sam kriv i da ja ne zaslužujem ništa bolje. Odlučio sam da se više ne viđam s tobom jer su mi naši razgovori postali mučni i neprijatni. Meni je najbolje kada sam sam i kada ćutim. Sledećih nekoliko meseci bežao sam i od tebe i od svih drugih ljudi, a onda, sasvim neočekivano, naletim na internetu na neki budi-stički citat: *Pre nekoliko dana sam bio ljubomoran, narednog dana ljut, onda sam se osećao krivim, juče sam bio srećan, a danas sam tužan. Ovo je baš uzbudljivo, jedva čekam da vidim šta mi donosi sutrašnji dan.* U trenutku sam osetio olakšanje. Bio sam zadivljen saznanjem kako je sve prolazno, promenljivo... Odmah sam pojurio da s tobom podelim ovo otkriće, ali ti više nisi bio u Beogradu, zapalio si za Kovilj. I tako nas dvojica više nismo imali priliku da razgovaramo. Posle vašeg venčanja ja sam vrlo brzo krenuo za Vašington.

Ovde sam već sedam meseci i evo tek sad stižem da ti napišem pošteno pismo. Po slikama si skapirao kako se odvija život na koledžu. Nemam šta da ti objašnjavam, sve ti je jasno. Postoji šansa da iduće godine u Vašingtonu upišem i Univerzitet, nadam se da ću dobiti stipendiju. O tome ću ti pisati kada budem znao nešto više. U prilogu ti šaljem seminarski koji sam upravo završio. Treba da ga predam za dva dana, a važno mi je tvoje mišljenje. Nadam se da

ćeš stići dotle da ga pročitaš. Sori, nije na ćirilici, a nije ni na srpskom (Srbendo, moram malo da te zajebavam).

Ovde je dva sata posle ponoći. Mir i tišina u hodnicima. U Beogradu je sada osam ujutru. Sunce se probija kroz smog i pada na prljave krovove. Ulice su već pune ljudi. Gužva u prevozu. Majstor ne može da zatvori vrata. Znaš onaj jebeni zvuk kada vrata udaraju o nečiju cipelu, a mučenik ne zna gde će s nogom, pa je na kraju diže u vazduh. Na Komandi i mostovima zastoje. U školama zvoni za početak prvog časa. Mina moli tetkicu da je pusti na glavni ulaz jer će dobiti još jedan neopravdani. Ljubica prepisuje domaći od Teodore. Ti i Maja slušate *Mentalno razgibavanje* i spremate se za faks. Majina keva priprema Vikiju doručak, a moja keva... Moja keva stavlja naočare, gleda na mobilnom kakvo je vreme u Vašingtonu i kucka mi poruku: *Đole, danas će kiša, ali neće biti hladno. Najniža temperatura 19 stepeni, a najviša 24.* I tek kad ode poruka, keva ustaje iz kreveta, ide u WC, sprema kafu i staje na prozor da vidi kakvo je vreme u Beogradu. Kume, nemaš pojma koliko mi nedostajete. Nećeš verovati, nedostaje mi čak i karton na ulasku u prodavnicu, koji je kasirka stavila da joj mušterije ne bi usvinjile pod. Čega se sve čovek ne seti u dva ujutru, u tuđini? Bruka! A, u stvari, hteo sam da ti pišem nešto sasvim drugo.

Hteo sam da ti se zahvalim, znaš, skapirao sam da je moj život počeo da se menja od onog jutra kada smo pili pivo s radnicima *Gradske čistoće* na ćošku ispred trafike. Kad sam se vratio kući, mama je mislila da će mi otkazati

bubrezi, jer sam celu noć proveo u mokrim pantalonama na minus pet, a ja sam joj kazao: *Mama, sve je u redu, sedi da razgovaramo. Želim nešto da ti kažem o sebi, nešto što ti sigurno već znaš, ali ja moram naglas da izgovorim...* Mama me je mirno saslušala, a onda još mirnije rekla: *Đorđe, ti mi ličiš na tvrdoglavog pingvina koji trapavo trči po stenama i uporno maše krilima. Sine, pa ne moramo svi da letimo. Do slobode se dolazi na bezbroj načina. Pingvin je pretvorio svoja krila u peraja. On ne ume da leti, ali zato pliva bolje od mnogih riba. Šta čekaš, skači i plivaj! I eto mene, kume, u hladnim morskim dubinama. Batrgam se kako znam i umem. Nije mi lako, ali mi nije ni teško kao nekada. Više nisam sam. Sada imam vas.*

Ljubi Maju i Vikija

P. S. Znam da ti idem na živce s budističkim tumačenjima, ali znaš šta mi je palo na pamet – možda je Viktor reinkarnacija tvog Veljka. Slušaj, u redu je i ako se složiš i ako se ne složiš sa mnom. Sve je sasvim u redu.

OTMAN, SEDAMNAEST GODINA

Dragi Admire,

Ona tri dana u Beogradu bila su luda. Od trenutka kada si mi prišao i rekao: *Ja sam Admir, ovo je Miloš, mi želimo da snimimo film o tebi*, sve je bilo kao san. Prijatelji su me upozoravali da se ne odvajam od grupe i da ne idem s nepoznatima, ali sam ja ipak krenuo s vama i nisam pogrešio. Nadam se da se ni vi niste pokajali što ste u onom parku izabrali baš mene.

Upravo sam odgledao *Sedamdeset dva sata u Beogradu*. Oduševljen sam! Momci, sve čestitke! Neverovatno kako ste izmontirali materijal i kako ste sklopili priču. Neke stvari sam sasvim zaboravio. Na primer, ono kada sam stavljao palačinke preko lica i pevao. Na filmu izgleda kao da nisam normalan, zapravo tada i jesam bio lud. Posle godinu dana sam prvi put bio u kući i ručao za stolom. Pamtiću Jelenine sarme do kraja života. A na te palačinke sam sasvim zaboravio, priznajem. Ljudi, mnogo vam hvala na svemu. Tuširanje, čista garderoba, topla hrana, razgovor u vašoj kuhinji, spavanje u krevetu... Nemate pojma koliko mi je to sve značilo. Podsetilo me je na kuću koju sam nekada imao. Admire, sačuvao sam onaj tvoj džemper.

Rukavi su mi se istegli do kolena, na nekoliko mesta mi se pocepao, ali sam rešio da ga zadržim za uspomenu. Naravno da nemam ništa protiv toga da šaljete film na festivale. To je pravi način da ljudi saznaju istinu o mojoj zemlji i stradanju mog naroda. Mnogi misle da smo mi divljaci i razbojnici. U Nemačkoj su me neki momci pitali da li sam u životu video kompjuter! Nisu mi verovali da je moj otac bio scenograf, a mama lutkarka u dečjem pozorištu. To me je mnogo razljutilo. Komunikacija s tobom i Milošem bila je vrhunska. Bilo je dovoljno da se pogledamo i sve bi nam bilo jasno. Zato je film uspeo. Još jednom, bravo, momci! Neka vam je sa srećom!

Stigao sam kod brata. Oslo je veliki grad, sviđa mi se. Nisam još naučio norveški, ali ovde svi govore engleski, pa mi nije problem da se sporazumevam. Inače, u pisanju ovog pisma mi pomaže jedna Beograđanka koja ovde radi u Centru za migrante. Zamisli šta smo ustanovili? Njena ćerka Teodora stanuje u vašoj zgradi, na trećem spratu. Da li je poznajete? Kako je svet mali. Neverovatno!

Moje putovanje od Damaska do Osla trajalo je dve godine, tri meseca i devet dana. Avionom bih tu razdaljinu prešao za nekoliko sati, kakav apsurd, ali aerodromu nisam smeo ni da priđem, čak i kada sam imao novaca za kartu. Na putovanju je mnogo toga bilo nelogično, nepoznato, strašno, nepotrebno, glupo, ludo... Nisam smeo da razmišljam o tome šta ima smisla, a šta ne, jer bih tako samo gubio snagu i samopouzdanje. Gledao sam ispred sebe i gurao napred! Bilo me je strah da se osvrnem jer sam toliko toga

izgubio – u Siriji roditelje, u Turskoj šator, u Makedoniji ujaka, u Srbiji prijatelje, u Austriji živce, u Nemačkoj sav novac koji sam imao...

Juče sam na zidu jedne knjižare naleteo na veliku geografsku kartu sveta. Satima sam stajao i gledao u razdaljinu između Sirije i Norveške. Bio sam zapanjen koliko su ove dve zemlje udaljene, na svaki mogući način. Dok sam pratio GPS na mobilnom, nisam toga bio svestan. Mislim da me je geografska karta hipnotisala, ha-ha-ha-ha... Kada je prodavac hteo da zatvori knjižaru, morao je da me uhvati za ramena i doslovno izgura na ulicu. Na putu do kuće sam razmišljao o vama, Beogradu, snimanju filma i, zamisli, danas dobijem poruku od tebe. Neverovatno! Koja telepatija!

Na putu mi je bilo najvažnije sledeće: mobilni telefon i mogućnost da ga napunim. Sve ostalo mi je bilo manje bitno. Pomoću telefona bio sam u stalnom kontaktu s bratom, znao sam kuda treba da idem, gde mogu očekivati pomoć, gde vrebata opasnost, gde se nalazi granični prelaz ili gde čeka policija. Mnogo mi je pomagao *online*-prevoznik kada ljudi nisu znali engleski. Onda možeš da zamisliš kako sam se osećao kada sam u Kopenhagenu izgubio telefon. Tražio sam ga više od mesec dana. To je izgledalo kao da tražim zrno peska u moru. Bio sam van sebe. Udarao sam glavom o zid, ali bukvalno. Bez telefona sam bio niko i ništa. U njemu su mi bili svi kontakti, fotografije, šifre... Bilo je pakleno. Na kraju sam ipak uspeo da dođem do njega. Pomogao mi je jedan socijalni radnik, Gabrijel.

Mnogo dobar čovek. On je u potragu za mojim mobilnim uključio čak i policiju.

Putujući, upoznao sam različite ljude. Neke sam odmah zaboravio, a neke ću pamtiti do kraja života. Ti, Jelena i Miloš ste van svake konkurencije. Do Beograda sam kao lud bežao od nesreće, a od Beograda, zahvaljujući vama, krenuo sam ka sreći. Ljudi, pored vas sam opet bio klinac. S vama sam se smejaao. Zna li vi koliko je dragocen smeh za nekoga ko je izgubio sve što je imao? Sve, osim brata. Da, voleo bih da upoznate mog brata i napravite film o njemu. To bi bilo za Oskara! Samo da čujete njegove priče! U Norvešku je stigao preko Rusije i Arktika, i to na biciklu. Moj brat je video polarnu svetlost. Moj brat je heroj.

Otman

DANKO, OSAMNAEST GODINA

Draga Jovana,

Sad sam bio kod tvojih u Milana Rakića i uzeo paket koji si mi poslala po tetka Miri. Majica mi je ekstra, odmah sam je obukao, a mišljenje o vinilu javljam čim nabavim gramofon. U svakom slučaju, hvala ti! Čujem od tetka Mire da te drma nostalgija. Devojko, kako ne kapiraš da ovde više ništa nije kao ranije?! Totalni raspad sistema! Ljudi su spremni na neverovatne gnusobe samo da bi se dočepali kinte i moći. Jedina dobra stvar u ovom Mordoru jeste to što maske brzo padaju, pa odmah provališ ko je ko i šta hoće. Ti si se izvukla iz ovog gliba i molim te prestani da cmizdriš! To me sve više smara, a počinje i da me vređa. Ja se ovde jedva krpim, a treba još i tebe da tešim. Devojko, nije fer, mislim, stvarno nije fer. Molio bih te, takođe, da mi više ne šalješ one glupave referate o drvetu ispred tvoje (bivše) zgrade. Danas sam ga detaljno osmotrio sa svih strana i skapirao da je to najobičnije drvo koje raste na svakom koraku, te mi nije ni na kraj pameti da se na njega pentram i berem lišće. To odmah zaboravi. Treba sebi da natovarim na vrat još i komunalnu policiju. Kad dođeš u Beograd, penji se na drvo, beri lišće, presuj ga, grli stablo, radi šta hoćeš, baš me briga! A sad bih prešao na ozbiljnije teme, ako nemaš ništa protiv.

Kao što vidiš, pišem ti van grupe jer želim nasamo da ti objasnim neke stvari. Pod jedan, naša stara ekipa ne postoji. Nema je. Osnovna škola je ostala iza nas, *past perfect tense*. Mora da ti bude jasno da se Lana, Dare i Mila ekstremno foliraju dok se dopisuju s tobom. Ovo naročito važi za Milu. Otkako smo krenuli u gimnaziju, s njom se gotovo i ne viđamo. Ona izlazi po splavovima sa onim svojim napaljenim akaunt menadžerom. Ne znam ko mi od njih dvoje efikasnije reguliše stolicu. Dovoljno je da na njih pomislim i odmah trčim u WC. Jovana, da te obavestim, trenutni Milin *styling* je *turbo-folk production*, a bolje i da ne znaš kako joj zvoni mobilni. To je ona muzika od koje ti se prevrću creva. Sreo sam je dva puta i ne možeš da veruješ na šta je ličila – na posthumnog Kurta Kobejna. Mislim da se navukla na eks. Lana kaže da preterujem, da je ona oduvek bila konfuzna i mršava i da je ja hejtujem samo zato što me je šutnula zbog tog famoznog hipstera. To, naravno, nije istina! Pa ti me valjda poznaješ! Mila me zanima identično kao i drvo ispred tvoje zgrade. Ono što ja više neću da trpim jeste njeno foliranje u našim zajedničkim prepiskama. Ta količina hiperbole nije normalna. Tako da znaš, od naše stare ekipe suštinski smo ostali Zorana i ja. Jedino nas dvoje odemo petkom u *Tri brata*, ostali nas kuliraju i zato prestani da tripuješ o ludom provodu u Beogradu. Ne mračim, nego je tako, jbg. *Btw*, razmišljam o tome da napravim novu grupu na *Viberu* – ti, Zorana i ja. Šta misliš o tome?

Druga stvar, prestani više da pominješ tu jebenu Novu godinu. Ako si kojim slučajem izgubila kalendar, da te

obavestim – danas je 2. april, sneg se davno otopio. Devojko, izađi više iz prošlosti! Ti kao moj deda, dobro mu je samo ono što se dogodilo. Već sam ti više puta kazao da je ta novogodišnja žurka bila ekstremno trula. Lana se napila kao guzica i cele noći nas je maltretirala da gledamo fotke nekih njenih ortaka koji su za doček bili u staračkom domu. Da li možeš uopšte to da zamisliš? U ponoć smo pratili čak *live* snimak – taj neki oznojeni lik u atletskoj majici skakao je po sali kao majmun, a za njim je ludovalo brdo matoraca urlajući *Ćihu-ćihu-ćihu-hu*.

Kada je svanulo, Lana nas je odvušla u Obrenovac, kod meni sasvim nepoznate babe. Tamo je tek nastao pičvajz jer se toj babi upalio odžak, pa se nas nekoliko pelo na krov da ga gasimo. U jednom trenutku meni vatra uhvati rukav od jakne i ja počnem da gorim. Ono perje u jakni buknuo je u sekundi. Krenem brzo da je skidam, ali izgubim ravnotežu i poletim s krova. Znači, mogao sam da poginem. Pao sam sa četiri metra. Na svu sreću, dole je bila gomila snega, pa sam dobro prošao. Jedino što sam ostao bez jakne. Kući sam se vratio u kaputu od te babe. Definitivno najgora Nova godina u životu! Molio sam babu da mi bar odšije glupavu krznenu kragnu, ali ona nije htela jer bi joj se tako sjebao model. Možeš misliti, model! Onda mi je taj oznojeni Lanin ortak dao svoj grobarski šal da sakrijem idiotsko krzno, pa sam sve vreme drhtao da me ne namlate neki zvezdaši. Eto, čula si detaljan izveštaj. Ne želim nikada više ovoga da se setim. Nikada više. Kad ugledam Lanu, odmah pređem na drugu stranu ulice, da me slučajno ne ozrači. Ona je opasna po život. Vidiš, sad

sam se setio da toj bakuti nisam vratio kaput. Sranje! Baš sam ispao kreten. Moraću za vikend u Obrenovac.

Izvini, Jovana, ali moram da prekinem. Upravo me je zvala Mila, kaže da joj je loše i zove me hitno da idem kod nje. Jezivo je zvučala. Ajde ćao! Nastavljam s pisanjem kada se vratim! Javljam ti novosti!

Pozz Danko

DUŠAN, ČETRDESET DVE GODINE

Dragi Astore, Roki, Čedo, Bleki, Flekice i šta ti ja znam kako se već zoveš,

Hvala ti što si od svih svojih vlasnika izabrao baš našu Milu. Očigledno da je tebi odmah bilo jasno da je njoj podrška najpotrebnija. Olga i ja smo skroz zakazali. Roditelji obično poslednji shvate da im je dete krenulo stranputicom. Ne žele da se suoče sa svojim greškama i onda okreću glavu od istine. Naš slučaj! Nekoliko godina unazad Olga i ja smo stalno bili van kuće, tako da nismo ni znali šta nam dete radi. Olga se, pored svih direktorskih obaveza u školi, uhvatila i politike – jedna stranka, druga stranka, kampanja, izbori, novinari, putovanja, sastanci, sednice, projekti, objave na *Fejsu*, tvitovi, botovi, trolovi, hejtovi, telefonski razgovori... Meni je to sve smetalo, ali joj ništa nisam govorio, lakše mi je bilo da se natovarim poslom i radim od jutra do mraka. Pre podne suđenja, po podne klijenti, uveče izlasci... Dozvolio sam da mi sve drugo bude važnije od odrastanja ćerke. Taj film igra samo jednom, nema reprize, a ja sam ga propustio. Koji sam ja luzer ... i bitanga! Ne znam da li ću to ikada sebi oprostiti! Olga i ja smo tako prestali ne samo da razgovaramo već i da se viđamo. Kući smo dolazili samo da prespavamo, a

nekada smo i to preskakali. Onda nije ni čudo što nismo imali pojma da je Mila stekla novo društvo i nove navike. I to kakve navike! One najstrašnije i najužasnije! Da nije bilo Danka i Milinog starog društva, mogli smo da izgubimo dete. Ne dao bog nijednom roditelju to što smo mi prošli! Danko je tu odigrao presudnu ulogu. Da njega nije bilo ... ma, o tome ne smem ni da razmišljam!

Dragi Flekice, hvala ti što si se pojavio u našim životima. Mada, sigurno se sećaš, na samom početku ti nije bilo lako s nama. Kada te je Mila dovela sa Zvezdare, Olga i ja smo se posle dužeg vremena ujedinili. Oboje smo izričito bili protiv tebe. Zahtevali smo da te vrati tamo gde te je našla. Nismo hteli obaveze, dlake, lavež, smrad, buve, krpelje, bale i veterinare po stanu. Bio si nam ružan, mator, svojeglav, nikakav. Zvali smo te džukela sa Zvezdare i želeli da te se što pre rešimo. Ubedio sam Milu da si se izgubio, da te tvoj vlasnik traži i da nije fer da te zadržimo. Brže-bolje sam dao oglas u rubrici *Nađeni psi* i kao najgora Zlica od Opaka smišljao tajne planove kako da od tebe *napravim bundu*, to jest kako da te uvalimo nekom drugom. I taman kada sam pomislio da sam na korak od cilja, dogodilo se nešto vrlo neobično...

U dogovoreno vreme, u nedelju u podne, u našoj dnevnoj sobi sedelo je dvanaestoro mladih ljudi. Svako od njih te je zvao drugačijim imenom i tvrdio da si ti baš njegov pas. Mirno sam im objasnio da je ta situacija pravno nemoguća i zatražio im dokaze. Onda su se oni uhvatili za mobilne telefone i krenuli da mi guraju pod nos tvoje fotografije.

Posle detaljne istrage zaključio sam da je svako od njih u nekom periodu, zaista, bio tvoj vlasnik. Istini za volju, ovakav slučaj nikada nisam imao, a u svojoj advokatskoj praksi sam se nagledao svega i svačega. Napetost je rasla, vlasnici su gubili živce, a ti si mirno spavao na fotelji, povremeno ispuštajući gasove, tako da smo svaki čas morali da pravimo promaju. Posle dva sata žučne rasprave i smr-zavanja pored otvorenih prozora predložio sam da odemo u Zvezdarsku šumu i da ti sam odlučiš kod koga ćeš živeti. Predlog je bio prihvaćen.

Ti i ja smo bili na jednoj strani, a vlasnici na drugoj. Poređali su se kao *Smogovci* i počeli da te dozivaju, svako na svoj način – zviždanjem, imenom, pokretima, rečima, naredbama, tepanjem. Ti si neko vreme sedeo i dosadivao se, a onda si ustao i potrčao. Uši su ti skakutale čas gore, čas dole... Trčao si baš kao i onda moj Ari kada je pojurio za mačkom preko ulice. Uhvatio sam se za stomak i za-žmurio. Čuo sam najpre tresak, a onda i cviljenje. Nisam smeo da otvorim oči. Želudac mi se grčio kao i tada, pre više od trideset godina. Bio sam dečak i nisam umeo da se izborim s bolom. Ari je nestao u trenutku, iznenada... Vozač se čak nije ni zaustavio... Posle Arija nikada nisam imao kućnog ljubimca. Strah od gubitka naučio me je da se ne vezujem više ni za koga, čak ni za moje najrođenije. Bol me je savijao. Činilo mi se da ću izgubiti svest... Iz sećanja su me trgli žamor i aplauz. Otvorio sam oči i video tebe, Flekice, kako držiš prednje šape na Milinim rame-nima. Lizao si je po licu, a ona se smejala. Ostali vlasnici su vas okružili. Prihvatili su tvoj izbor. Vadili su mobilne,

slikali tebe i Milu, delili novost na društvenim mrežama... A Mila... Mila je bila presrećna. Polako sam se okrenuo i pošao stazom nizbrdo. Konačno mi je bilo jasno – Flekica ostaje kod nas. Osetio sam olakšanje. Mogao sam da odahnem. Posle mnogo godina opet je bilo sve u redu. Bilo je sasvim sve u redu.

Dragi moj Flekice, ti mladi ljudi su shvatili da si Mili najpotrebniji i niko se nije bunio, ljutio, niko nije bio ljubomoran. Naprotiv. Od toga dana se svake nedelje u podne cela ta ekipa sastajala na Zvezdari da bi se igrala s tobom. Mila je napravila stranicu na *Fejsu* pod nazivom *Svi mi koji poznajemo Astora, Rokija, Čedu, Blekija, Flekicu ili kako se već taj pas zove*. Broj tvojih fanova sve više je rastao. Javljali su se ljudi iz Čačka, Surdulice, Toronta, Moskve, Hvara, Mostara, Berana, Sidneja, Malmea i ko zna iz kojih sve gradova. Ljudi su javljali da su te lično poznavali ili da su te videli u parku, ispred pekare, na mostu, kod pozorišta... Jedan momak iz Vašingtona objavio je da si ti reinkarnacija njegovog dede, a neka devojka iz Beča poslala je dirljivu poruku kako si je pre nekoliko godina grejao u jednom podzemnom prolazu u Beogradu. Bilo je čak i onih koji su tvrdili da umeš da govoriš. Sve u svemu, ludilo!

I evo nas, tri godine kasnije, opet u našoj dnevnoj sobi. Pravimo planove da na Zvezdari osnujemo azil za napuštene pse i mačke. Ideja nam je da zbrinjavamo, lečimo, sterilishemo i udomljavamo ulične životinje. Jelena nam je od velike pomoći, ona uskoro završava veterinu. Jovana je već počela da skuplja dobrotvorne priloge u Nemačkoj.

Maja i Vulkan se prijavljuju da organizuju predavanja i radionice po vrtićima i školama o negovanju i čuvanju kućnih ljubimaca. Teodora i Crni pregovaraju s direktorom doma za stara lica da svaki stanar udomi po jednu životinju po svom izboru. Mila i Danko, kao budući arhitekti, prave nacrt za azil. Mina će pisati projekte, a Sanja će nam raditi marketing. Lana i Ljubica su se prijavile za kupanje i šišanje pasa, a Petar će ih istrčavati i održavati u kondiciji. Admir i Miloš žele da snime film o celom poduhvatu. Već su uradili skicu scenarija. Olga skuplja potrebnu dokumentaciju, a ja sam zadužen za to da potpisujem ugovore i lupam pečate.

I dok mi tako uglas govorimo, ti nervozno kružiš oko nas. Jednim okom te pratim i sve čekam da li ćeš se vratiti u svoju korpu i nastaviti da spavaš. Međutim, sve si više uznemiren. Svaki čas trčiš do ulaznih vrata i skačeš na kvaku. Nedavno si bio napolju, nije to u pitanju. Dragi moj Flekice, Dule tebe dobro poznaje, ti bi da nastaviš svojim putem, zar ne? Pratim ja tebe već neko vreme. Kod nas si se dugo zadržao i sad bi da ideš dalje. Svrbe te šape! Zna Dule šta bi ti hteo... Skačeš na prozor... Trčiš do vrata... Kružiš oko stola. Noge si ukrutio, glavu držiš visoko podignutu. Skačeš na kvaku... Ličiš na lava u kavezu. Ostali su zaronjeni u planove, skice, dokumenta... Znam da nas sve voliš i da će ti biti teško bez nas. Znam da će nama biti još teže bez tebe. Dule tebe dobro poznaje... Otključavam ulazna vrata... Kada ostali shvate da te nema, ti ćeš biti već daleko... Trčim za tobom niz stepenice... Dragi Flekice, hvala ti za sve što si učinio za našu Milu... Misija

je završena i sad je vreme da odeš. Čekaju te neki drugi mladi ljudi! Otvaram vrata od zgrade. Gledam kako trčiš. Ne smeš da se okreneš. Plašiš se da ću pojuriti za tobom. Da li ljubav i sloboda idu zajedno? Može li ljudski život da bude bezbrižan? Da li su ovo kišne kapi ili moje suze? Zbogom, Flekice! Zbogom! Hvala za sve što si učinio za nas! Gledam kako nestaješ u daljini. Gledam kako si srećan i slobodan. Gledam i učim.

Dragi Flekice, ljubi te Dule u tu tvoju pametnu i lepu njušku!

Zahvaljujem Vladimiru Petroviću, Slavici Marušić, Aziru Mustafiću, Mariji Čiča, Vanji Štuliću, Smiljki Blažin, Dunji Begović, Jovani Stošić, Branki Knežević i Đurđici Ergić za korisne sugestije tokom pisanja rukopisa. Njihovi komentari su me osnažili da nastavim s radom na ovoj knjizi.

Priča o Silvani prvi put je objavljena u knjizi *Prostor za mokrog psa* (Kulturni front, Beograd 2012).

Hvala Strahinji Saviću što nam je ustupio svoje studentske radove za vlog *4 hands 1 film* na sajtu Youtube, koji se pominje u priči *Miloš, dvadeset četiri godine*.

Jasminka Petrović

Sve je u redu

Treće izdanje

© Kreativni centar, 2017

Urednik

Anđelka Ružić

Lektor

Mirjana Delić

Ilustracija na koricama

Dobrosav Bob Živković

Priprema za štampu

Tatjana Valjarević

Izdaje

Kreativni centar

Gradištanska 8, Beograd

tel.: 011 / 38 20 464, 38 20 483, 24 40 659

www.kreativnicentar.rs

e-mail: info@kreativnicentar.rs

Za izdavača

Ljiljana Marinković, direktorka

Štampa

Grafostil, Kragujevac

Godina štampe

2020

Tiraž

3000

ISBN 978-86-529-0448-8

Ponekad nije lako biti mlad.
Mnogo je izazova, dilema, emocija, nesporazuma...
Junaci ove knjige ne pristaju na teskobu i tamu.
Oni biraju ljubav umesto straha.
Oni tragaju za novim danom, za slobodom.

*Slušaj, u redu je i ako se složiš
i ako se ne složiš sa mnom.
Sve je sasvim u redu.*

Najbolja dečja knjiga na Sajmu knjiga
u Beogradu 2017. godine

Nagrada POLITIKINOG ZABAVNIKA za najbolje
književno delo za mlade u 2017. godini

9 788652 190448

www.kreativnicentar.rs